

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

ANALYSIS|| FIDEI CA=||THOLICAE,||

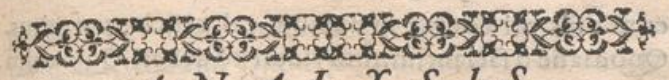
Valencia, Gregorio de

Ingolstadii, 1585

VD16 V 55

Analysis Fidei Catholicae, &c. Pars Prima. Necessarium Omnino Ad Salvtem esse firma fide credere, doctrinam supra rationis naturalis captum à Christo traditam, esse diuinam adeoq[ue] verißimam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47934)

ANALYSIS
FIDEI CATHOLICAE, &c.

PARS PRIMA

NECESSARIUM
OMNINO AD SALVTEM

esse firma fide credere, doctrinam supra rationis naturalis captum à Christo traditam, esse diuinam adeoq; verissimam.

Væ causæ sunt, quam ob rem arbitrati sumus ab hac sententia nobis exordiendum esse. Vna est: quoniam ab eiusmodi assertionem, tanquam à capite, reliqua pendent, quæ ex instituto nostro tractanda sunt; nec sine illa plenè satisfat inquisitioni rationis humanæ, quæ in fidei negotio ante omnia secum reputare posset, vtrum omnino sit necesse Christianæ doctrinæ fidem adhibere. Altera: quoniam vt hunc etiam locum confirmemus, ipsa ratio horum temporum nonnihil postulare videtur. Etenim qui se variis sectis, deserta veritate, tradiderunt; si suæ quidem perfidiæ conuenienter ratiocinati fuerint; facillimè possunt ethnici tandem (quod plerisque iam illorum contigit) euadere; ita vt præcipuum hunc etiam articulum fidei, de veritate in vniuersum necessitateque doctrinæ Christianæ, vnà cum

B cum

*Cur nonnun-
quam Sectarij
tandem eva-
dant erubesc.*

cum aliis vel vocent in dubium vel reiiciant penitus. Quod sanè si faciant, mirum videri nō debet. Quid enim ij credant, qui Ecclesiæ magisterium cōtemnunt? Certè si vltus articulus fidei est, qui auctoritate atque magisterio Ecclesiæ, (Ecclesiæ, inquam, Catholicæ Romanæ, quæ sola Ecclesia vera est, vt infra ostendemus, quæque sola pro Ecclesia in orbe semper est habita) vt credatur, indigeat, hic maximè est, de veritate Scripturæ sacræ adeoque de necessitate Christianæ doctrinæ. Si enim singuli quique fidei articuli, qui naturalis rationis captum excedunt, per se difficiles ad credendum sunt, ideoque oportet eos Ecclesiæ certissima auctoritate hominibus commendari: quantò magis ipsa veritas vniuersæ Scripturæ, qua non vnus tantum, aut alter, sed omnes fermè eiusmodi fidei articuli continentur, quæque tam varia & multa in omni genere, rerum etiam quandoque minutissimarum, tradit, eiusdem Ecclesiæ testimonio atque approbatione indigebit, vt ab ipso Spiritu sancto dictata esse credatur? Equidem hoc ego cum attentius perpendo, rem esse potius maximè admirabilem iudico, si quisquam ex Sectariis est, qui repudiata Ecclesiæ auctoritate, à qua & Scripturas ipsas accepimus, aliquid omnino credat. Firma certè fide nihil credunt.

Sed vt ad sententiam propositam redeamus, hic vnus locus, ex omnibus quos in hoc libro tractandos suscipi, est, in quo Scripturæ sacræ auctoritatem ad probandum quidem vsurpare minimè licet. Nam confirmandum primo loco est, necessariò credi debere, doctrinam Christi, atque ad eò Scripturam sacræ (qua eiusmodi doctrinæ magna ex parte continetur) esse diuinam atque certissimam. Ita fit, vt si Scripturæ auctoritatem tantquam certam hoc loco ad probandum sumerem, id in
 proba-

probatione vitiose sumerem quod est iam mihi proba-
tione efficiendum. Quod quamuis ita sit, non ideo ta-
men in hac prima disputationis nostrae parte Scriptura
penitus muta esse debet. Quin & hic quoque opportu-
nas inde sententias inducere possumus, si non rem con-
firmandi, certe illustrandi causa.

Sed quamam igitur ratione hoc quod in primis po-
nimus, Christianam doctrinam necessario ut veram at-
que diuinam recipi debere, probari oportet? Sanè cum
necessitas credendi doctrinam Christianam vnus qui-
dam articulus eiusdem Christianae doctrinae sit; nec eui-
denti aliqua ratione constet; iisdem argumentis probari
debet, quibus veritas in vniuersum Christianae doctrinae
confirmatur. Et verò Deus ipse in primis est, qui Chri-
stianam doctrinam, atque adeò Scripturam sacram ve-
ram esse, voce reuelationis suae, & interno quodam in-
stinctu atque impulsu humanis mentibus contestatur
atque persuadet, ut in ea ipsa Scriptura multis in locis est
expressum. Sed quia rationi humanae reuelatio ipsa di-
uina non euidenter patet: aliis quibusdam præter diui-
nam reuelationem argumentis opus est, quibus homi-
nes etiam inducti prudenter sibi persuadeant doctrinam
Christianam veram esse. Nec verò eiusmodi argumen-
ta ad eam rem requiruntur, ut propter illa proprie, certò
ac firmiter homines credant (certitudo enim & firmitas
fidei, atque adeò ipsius assensio per se, diuinæ reuelationi
soli, tanquam fundamento quidem, innititur) sed ut cla-
riora quaedam habeant motiua, quibus prudenter ani-
mum inducant velle certò ac firmiter propter diuinam
reuelationem, adiuuante Deo, credere.

Etenim acuratè sunt animi motus duo in iis qui fi-
dem amplectuntur discernendi. Nam & prudentia etiam

B 2 dicente

*Necessitas Chri-
stiana fides,
qua ratione,
probari debeat.*

*Diuina reue-
latio est causa
atque ratio cre-
dendi.*

*Psal. 93. &
118. 1. 50.
Matth. 26. 10.
an. 6. 1. Ad
Thess. 2. 8.
Lege Diuum
Prosperum 8.
quit. lib. 2.
de vocat. ge-
nium, ca. 9.
Quomodo præ-
ter diuinam re-
uelationem alia
quaedam argu-
menta necessa-
ria sint ad cre-
dendum.*

*Duplex animi
motus in eo qui
credit, distin-
guendus, quo-*

*rum Sterque-
sua quadam
ratione nisi-
shr.*

*a Parte VI.
VII. & VIII.*

*Marci ultimo.
Ioan. 15. Rom.
10. Idq; cõfir-
matur exem-
plo eorũ qui
crediderũt, vt
videre est Luc.
23. Act. 2. 3. 4.
15. &c.
Lib. de vera
relig. cap. 24.*

dictante iudicant dignam esse Christi doctrinam, quæ certò ac firmiter credatur; & demum credunt assensione fidei, adiuti diuinitus, eam veram esse. Quod assensione fidei certa, atque firma, adiuti diuinitus, credunt doctrinam Christi veram esse: id in solum diuinum testimonium, quod reuelatione continetur, tanquam in causam quidem rationemq; credendi, referri debet; itemq; in Ecclesiæ propositionem, tanquam in quandam sanè conditionem, sine qua Christiana quidem fide minimè crederetur, vt infrà^a suis locis magis intelligetur. Quod autem prudenter in primis deliberant, atq; statuunt, meritò eam à se doctrinam, tanquam diuinā ac veram, certò ac firmiter credi posse: id verò prudentiæ quoddam iudicium est, quod propriè argumentis aliis præter diuinam reuelationem nititur. Quæ sanè argumenta incitamenta quædam ad prudenter credendum necessaria (vt & Scriptura indicat, & experientia ipsa cõstat) dici possunt; sed ratio propriè causâq; credendi cõferri non debent. Non enim propter illa propriè, sed propter diuinæ reuelationis auctoritatem demum creditur, vt dictum est. Itaque præclare D. August: *Ratio, inquit, auctoritatem non deserit, cum consideratur cur sit credendum.*] Nempe quia vbi de fide agitur, eò propriè pertinet ratio, vt intelligatur, prudenter animum induci, vt propter auctoritatem diuinæ reuelationis, licet alioqui obscuræ, Christi doctrinæ fide adhibeat.

Quæ cum ita explico, minimè sanè nego, quin in ipsa tamen, & prudentiæ quoq; illud consilium, in eo qui credit, diuina item reuelatione nitatur, sitq; proinde certissimum; & vicissim etiam assensus ipse fidei argumentis illis fulciatur, quæ præter diuinam reuelationem adducuntur. Sed expono tantum quodnam sit certè cuiusq; actus

actus fundamentum proprium, cum affirmo, assensum ipsum fidei, diuina reuelatione; prudentiæ autem illud consilium credendi, argumentis aliis, præter diuinam reuelationem, niti. Et loquor sanè in hac explicatione de assensu ipso fidei, non qualiscunque, sed Christianæ & supernaturalis, cuius nimirum instituitur à me Analysis. Nam assensum alioquæ humanæ cuiusdam fidei (quam, acquisitam Theologi nominant) de eadem veritate Christianæ doctrinæ, illis etiam argumentis, quæ præter diuinam reuelationem adhibentur, tanquam fundamento, niti posse, explorata res est. Sed ipsum tandem assensum Christianæ supernaturalisque fidei negamus eiusmodi argumentis propriè niti.

Atque hanc videlicet explicationem idcirco adhibendam hoc loco existimaui, vt ex ea intelligatur, non illico fore vel nostram fidem infirmam, vel consilium nostrum in credendo imprudens ac leue, si vt velimus credere, eiusmodi etiam aliquibus argumentis moueamur, quæ non sint ex suo genere prorsus infallibilia; vt antiquitate, vt multitudine, vt consensione hominum, & id genus aliis. Nam (quod sæpe dico) non his argumentis propriè fides nostra innititur, sed prudentiæ quoddam consilium, quo ad credendum *cum iudicio*, (vt Clemens etiam Romanus loquitur) impellimur. Non est autem à maturo & graui prudentiæ consilio alienum, vbi euidencia rei non est, argumentis etiam bonis, licet non penitus per se infallibilibus, commoueri.

Lib. 8. Constitut. Apostolicæ cap. 1.

Ergo, argumentis, Christianæ fidei veritas atq; adeo necessitas, iis qui aut dubitant, aut non credunt, suaderi debet, non vt propter illa credant, sed vt animum inducant propter diuinam reuelationem credere; id quod Deo mentem illustrante & liberum adiuuante arbitrio,

um, facere possunt. Ea verò argumenta cùm pro cuiusque ingenio & naturæ perspicacitate multiplicia variis ex locis proterri possint: ego maximi ponderis illa esse duco, quæ non recenter excogitata, sed auctoritate iam pridem sunt confirmata communi, & summis etiam ingeniis eruditissimorum Patrum iam olim persuaserunt. Quæ sic à me nunc, propter doctrinæ ordinem initio propositum, breuiter repetètur, vt & lucem aliquam, Christo propitio, his addam, & modum, ex quo simul illud ipsum appareat quod antè docuimus; nempe argumentis eiusmodi, quæ præter diuinam reuelationem adducuntur, non ipsam fidem nostram, sed prudentiæ consilium deliberationemque credendi tanquam fundamento inniti. Atque vt rationes omnes, ordinis causa, certos ad locos & veluti ad sedes suas reuocemus, considerandum est, cas ab aliquo ferè ex quinque locis duci posse ac solere.

I. ab eorum conditione & auctoritate, qui fidem Christianam olim receperunt. II. à modo, quo in orbe recepta illa est. III. ab iis etiam, eorumque exitu, qui illam non receperunt, aut hostiliter etiam infectati sunt. IIII. ab ipsa per se ratione Christianæ doctrinæ. V. denique à dignitate virtuteque Doctoris eius, qui est Dominus noster Iesus Christus. Ex his igitur locis argumenta varia iam olim pro Christiana fide veteres Patres deprompserunt. Quæ quidem, vt cõfirmare plurimum, atque consolari verè Christianos, hoc est, Catholicos debent: ita quoque Sectarios pudore summo afficere: quòd ex eiusmodi etiam communibus argumentis Christianæ doctrinæ perspicere liceat, eos à vera doctrina Christiana (in iis quidem dogmatibus quæ propria ipsorum sunt) turpissimè descivisse, quemadmodum sub cuiusque argumenti

*Loci quinque
ex quibus duci
possunt argu-
menta pro ne-
cessitate Chri-
stiana fidei.*

menti finem à nobis breuiter indicabitur, magisque postea confirmabimus toto progressu huius operis.

I. Ac primò quidem præclarissimum Ecclesiæ lumen Dianus Aurelius Augustinus, licet ipse incredibili esset ad iudicandum de re ingenio præditus, tamen vt ille sapè significat, huiusmodi quodam argumento ab auctoritate ducto maximè mouebatur. Prudentissimè creditur, quod omnes pene gentium nationes, & in his innumerabiles viri summa auctoritate, summo ingenio, & excellenti virtute, atque eximia variaque doctrina præditi, ita crediderunt, vt & rationem disciplinæ suæ reddere omniposcenti se pulchrè possent, & contrarios errores religionum aliarum (quod alia nulla disciplina ita præstitit) manifestè refellerent. Talis autem Christiana doctrina est. Illi igitur prudentissimè fides adhibetur. *Ego, inquit is, quem dico, Augustinus, nullis me video credidisse, nisi populorum atque gentium confirmata opinioni ac fame admodum celeberrima.* Et alio in loco: *Tenet me in Ecclesia* (inquit inter cetera) *consensus populorum atque gentium, tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita, caritate aucta, vetustate firmata.* Atque hæc & similia tum quidem Augustinus, cum ipse sanè neque Augustinum, neque reliquos, qui post ipsum in Ecclesia floruerunt, haberet, quorum etiam auctoritate moueretur. Nos, qui & Augustinum ipsum, & alios è fidelium numero innumerabiles Ecclesiæ Doctores eruditissimos (quorum etiam Catalogi prolississimi existant) duces sequimur, quantò vehementius exemplo maiorum commoueri par est, ad Christianam fidem toto pectore complectendam? Habuerunt quoque supersticiosarum religionum cultores, maiores suos quos sequerentur: sed tanta præditos auctoritate, tanta doctrina, tanta probitate vitæ, tanta constantia,

A conditione eorum qui fidei Christianam olim receperunt, argumentum primum, quo potissimum vsus est, D. August. lib. de vit. lit. credendij. cap. 14. & 16. & lib. de vera relig. ca. 24. & contra epist. fundam. cap. 4. Vtitur etiã eodem argumento eleganter Lactantius lib. 5. diuini institut. cap. 13. & alij passim. Lib. de vit. lit. creden. ca. 14. Contra epist. fundam. ca. 4. & dig. 1. b. 2.

¶ Vt hoc etiam argumētum maximè D. Iust. Mart. Apolog. 2. pro Christ. ad Antonin. Pium Imperat. ante medium.

Id Commemorat Tertul. in Apolog. aduers. Gent. c. 46. sub finè.

Meminit eius et Cicero, lib. 2. de legibus.

Prouerb. 22. v. 28. Actoꝝ. 3. &c.

tanta luce, tam deinde paratos instructosque tum ad suam disciplinam tuendam, tum ad alienas omnes religiones confutandas & euertendas, quàm nostri fuere maiores, quinam vnquam populi habuerunt? Neque verò cogitari potest, aliquod humanum^a commodum, aut diuitiarum, aut voluptatis, aut mundanæ gloriæ, quod mentem in deligenda religione excæcaret, propositum sibi habuisse eos, qui primis illis temporibus, reiecta vanitate patriæ superstitionis, Christiana sacra susceperunt. Quis enim nescit, quàm tunc acerbè cum Christianis hominibus agebatur? Ita nimirum, vt qui Christiani fierent, præter salutem animi & vitam æternam in coelis, aliud ex ea re nihil in hoc mundo nisi ignominiam, & crucem, ac ipsam ad eò mortem polliceri sibi potuerint. Quod vel ex vna illa appellatione, qua ethnici homines Christianis conuiciari erant soliti, luculenter intelligere licet. Sarmenticios enim (vt de cæteris ludibriis nihil dicam) vulgò appellabant à vitæ discrimine, in quo perpetuò versabantur: quòd scilicet ad palum deligati, sarmentisque suppositis passim comburentur. Apollinem ferunt Pithium percunctantibus de legitima religione Atheniensibus, oraculo respondisse, patriam religionem, & quam coluissent maiores, retinendam esse. Hoc consilium cum sequebantur Athenienses, quia in maioribus suis non nisi religionis errorem, quem imitarentur, habebant, miserè fallebantur. Nos autem, cum tam sincerè salutem animi solam, vt dictum est, maiores nostri in Christiana complectenda fide quæsiuerint; ac tales præterea, tamque in omni genere præstantes fuerint; consilium illud, non dico ab Appolline, sed à Deo, in Scripturis sanctis datum iure optimo sequemur, *Deoꝝ patrum nostrorum* (vt eiusdem Scripturæ vtar phrasi) arctissimo

missimo Christianæ religionis ac fidei vinculo adhaeremus.

CONTRA verò ex hoc ipso argumento, ad probandum doctrinam Sectariorum non re, sed nomine tantum esse Christianam, ita licet rationem ducere: Quæ verè Christiana doctrina est, ea maiorum etiam auctoritate, hoc est, consensu doctorum atque populorum, & fama (vt Augustinus loquitur) admodum celeberrima nititur. His autem Sectariorum doctrina minimè nititur. Non est igitur doctrina Sectariorum verè Christiana. Obsecro enim, quos populos? quos maiores? quamq; Christiani nominis existimatione atque fama celebres sequuntur? Ipsos, inquiunt, Prophetas & Apostolos sequimur. Equidem non requiro antiquiores. Sed cum quæstio omnis sit, vtrum Catholici, an Sectarij, Prophetas & Apostolos doctrinæ duces sequantur: habuerintq; etiam eiusmodi antiquissimi Patres, suos sine controuersia discipulos fidelissimos, fama que celeberrimos, quos ipsos quoque tanquam maiores sequi necesse sit eos qui nunc Apostolicam & Propheticam doctrinam verè complectuntur; quærimus sanè, quosnam etiã ex eo numero sequantur Sectarij? Num Augustinos, Hieronymos, Ambrosios, Gregorios? Num vel doctores, vel fideles reliquos, qui per oēs Ecclesiæ ætates, cum Augustino, Hieronymo, Ambrosio, Gregorio, in doctrina Christiana Prophetica & Apostolica consentientes fuerunt? Non magis certè quàm ipsos Concilij Tridentini Patres, à quibus isti nuper ex consensu omnium temporum superiorum condemnati sunt. Etenim doctrinam Diui Augustini (vt vtar compendio) Catholicam doctrinam maiorum esse, ne ipsi quidem audent diffiteri Sectarij. Num verò aliud D. Augustinus, aliud Concilij Tridentini Patres, de quæstio-

*Accommodatio
huius argumē-
ti ad probandū
doctrinam Se-
ctariorum non
esse verè Chris-
tianam.*

C nibus

In Confessione
Augustini-
ana,

Lege Iacobū
Billium in e-
pistola nun-
cupatoria o-
peris D. Ioan-
nis Damasc.
postremò ex-
cusi Parisijs,
anno 1577.

nibus fidei controuersis docuerunt? Quid? Nōne iam ipse Augustinus in ea confessione, quæ cum ingenti istorum fremitu ab omnibus teritur, definitiones illas Tridentini Concilij, ad verbum ex ipso Concilij codice recitatas, doctrina sua comprobauit, iisque quasi propria manu subscripsit? Nam quid ego de diligentia Catholicorum auctorum in singulis locis controuersis ex sententia tum Augustini, tum aliorum Ecclesiæ doctorum, aduersus istorum pertinaciam tractandis dicam? An aliquis est vel mediocriter in eo genere disputationum scriptisque tum Sectariorum, tum ipsorum Patrum versatus, qui non videat, toto cælo, ab erudita illa Orthodoxæ, Calvinianæque doctrinæ? Quod nisi ita sit, cur (vt proditum est) de iis discipulis penitus desperare solitus erat Lutherus, qui veterum Patrum monumenta paulò diligentius in causa religionis consulere cœpissent? Cur toties à Patrum sententia ad Scripturam, hoc est, à certa antiquitatis interpretatione, quam sibi aduersari vident, ad sua commenta vanissimè prouocant? At citant & ipsi testimonia Patrum. Deus bone, qua fide! Equidem (vt de me ipso hoc in loco profitear) nullam hos totos annos duodecim vel docendo publicè in schola, vel scribendo, pertractaui controuersam de fide quaestionem, in qua non aliquot insignes istorum corruptelas in allegandis veterum testimoniis manifestissimè deprehenderim. Quo in fraudis genere, cum illi omnes exercitatissimi sunt, tunc examinatore ille Concilij Tridentini Kemnicus maximè excellit. Qui quàm multa & magna mihi semper exempla, ad hanc istorum improbitatem in ordinario ipso cursu prælectionum mearum exagitandam suppeditauerit, omnes aliquando, si Dominus voluerit, clarissi-

clarissimè intelligent. Sed quoniam de antiquitate Catholicæ atque Apostolicæ doctrinæ Ecclesiæ Romanæ, à qua isti desciuerunt, infra quoq; certo loco dicendum est, illos ego nunc (vt ad alia argumenta pergam) rursus interrogo, si non Augustinum, non doctores & fideles alios populos, cum Augustino consentientes, doctrinæ duces habent, quosnam alios doctores & populos Christianos fama admodum celeberrimos (vt Augustinus loquitur) tanquam maiores suos sequantur? Nempe (vt vno verbo expediam) illos omnes populos ac doctores Lutheranos & Calvinianos isti sequuntur, qui multis ante Lutheri & Caluini nomen auditum seculis in orbe illustres & notifuerunt: id est, nullos penitus. Nam de consensu cum priscis hæreticis in Ecclesia olim notis & proscriptis, quorum isti (vt infra certo loco docebimus) opinioniones instaurârunt, opinor, minimè gloriari volunt.

II. Alterum argumentum duci solet à constantia martyrum hoc pacto: Nullo modo verisimile est, falsam eam esse doctrinam quam innumerabiles omnis ordinis, sexus, & ætatis homines, qui & Deo placendi veræque religionis agnoscendæ colendæque cupidissimi erant, & singulari vitæ probitate atque sanctimonia conspicui, sic amplexi sunt, vt illi res omnes ac vitam ipsam, exquisitissimis tormentorum generibus admiranda patientia tolerandis, postponere non dubitauerint. Talis autem, vt constat, est Christiana doctrina. Non est igitur verisimile eam falsam esse. Id probatur ex prouidentia, ex bonitate Dei, ex eiusdem erga hominum genus multis modis testata caritate. Ex Dei prouidentia: quia cum homines ad eum finem ipse creauerit, vt sibi vera religione atq; cultu seruirent; aut nullis omnino (quod incredibile est) aut illis maximè, secundum rectissimam suæ prouidentia rationem,

C 2 tionem,

Parte VI.

Parte VI. cum ostendetur solam Ecclesiã Romanam esse Apostolicã.

Argumentum secundum, ab eodem loco ductum, quo D. Iust. Mart. restatur, apol. 1. ad Senatum Rom. se maximè fuisse motum ad suscipiendam fidem. Vfus etiam illo est Lactantius, lib. 5. diuin. instit. cap. 13. & 14. & alij antiqui scriptores passim.

tionem, opitulari ad eam rem putandus est, qui tam ardentem ipsi seruire cupiuerunt, vt quò placerent illi, non modò sanctissimè, ex ipsa lege naturæ, vixerint, verùm etiam (quod omnium maximum est) constantissimè mortem pro illo oppetiuerint. Ex Dei bonitate & caritate erga homines: nam quàm esset ab illa alienum; imò verò quàm crudele esset, permitttere atque pati, vt homines ea voluntate, eo studio religionis, eo desiderio salutis, ea vitæ innocentia, in negotio summo quod ad salutem æternam spectat, fallerentur, ac vitam etiam sine vtilitate prodigerent? Hoc certè nemo qui modò conuenienter rationi iudicet persuadere sibi possit de Deo: siquidem eum & sapientem, & prouidum, & clementem, & nostri amantissimum esse, illa cognitionis luce, quæ mentibus nostris est innata, compertum omnes habemus. Quod si iam ipsius etiam diuinæ doctrinæ testimoniis probare nobis liceret, Deum inquirentes se non deserere, in promptu plurima eaque luculenta haberemus. *Quæretis me*, inquit ipse Deus per Hieremiam, & *inuenietis, cum quæseritis me in toto corde vestro, inueniar à vobis*. Et per Amos: *Quærite me & viuetis*. Quod, vt cætera loca præteream, adeò certum & constitutum in diuinis libris est, vt Apostolus id in primis, tanquam immotum quoddam principium fidei, credi oportere docuerit. *Accedentem ad Deum*, inquit, *oportet credere quia est, & quia inquirentibus se remunerator est*. Sed initio istius primi capituli præfati sumus, non licere iam nobis, cum veritatem Christianæ doctrinæ probare instituimus, ex Christianæ doctrinæ testimoniis probationem ducere. Quanquam, vt etiam monuimus, vtiliter ex illa quoque sententiæ proponuntur hoc loco gratia explanationis, atq; etiam vt appareat, eam cum iis, quæ ratione naturali nota sunt, pulchrè

Hieremiæ 29.

Amos 5.

Hebr. II.

pulchrè consentire. Quoniam igitur compertum est, innumerabiles eiusmodi martyres, quales iam descripsimus, veræ religionis inveniendæ, & Deo placendi cupidissimos, &c. fidem Christianam complexos fuisse: Et incredibile est, vt ostendimus, tales esse in re tanta deceptos; certò certius concludimus, doctrinam Christianam prorsus dignissimam esse, quæ pro vera atque certa habeatur. Sed nonne, dicit aliquis, proditum est, ethnicos etiam quosdam, specie religionis falsa deceptos, demonibus deuouere se esse solitos? Negari non potest. Verùm ij profectò res aut credunt alioqui aut faciunt tam pugnâtes cum ipsa etiam ratione & lege nature; vt facillè appareat, illos ea re non à diuina prouidentia in vera religione dirigi, sed secundum æquissimam diuinæ prouidentia rationem pœnas meritas vel stultitiæ vel improbitatis dare. Nostri verò plerique martyres, ex Christianæ religionis instituto priusquam mortem opterent, innocentissimè vixerunt: nihilque contrà, quamuis quædam, vt post dicemus, supra rationem, crediderint. Quam obrem & Diuus Ambrosius, eorum esse illam vocem in Psalmis, non incommodè interpretatur: *Principes persecuti sunt me gratis. Quia cum nihil malè fecerint* (ait Ambrosius) *peiora latronibus subire tormenta sint coacti.* Non igitur Deo vindice ob aliqua scelera (vt quidam ethnici) sed adiutore Deo vitam pro veritate profudisse Christiani martyres existimari debent.

N V M V E R Ò etiam & hoc argumento doctrinam quoque suam confirmare Sectarij poterunt? Nihil profectò minus: quin imò vt probemus ipsi, eorum doctrinam non esse reuera Christianam, iure optimo possumus ex eo argumento ita rationem deducere: Vera Christi doctrina sanguine etiam innumerabilium sine controuer-

Ita ferè occurrit huic obiectioni Diu^o Chrysoft. homel. 4. in 1. ep. ad Corinth.

In expositione Psalm. 118.

Accommodatio huius argumenti in Sectarios.

sia martyrum mundo testata est, vt haftenus est ostēsum. Non habet autem id testimonium Sectariorum doctrina. Non est ea igitur verè Christiana doctrina. Quī enim pro ea doctrina mortem oppetere potuerunt martyres, quam vel in veteribus hæreticis martyres ipsi execrati sunt, vel multis seculis post martyrum tempora (sicut præcedenti argumento vidimus) Martinus Lutherus & id genus nouatores excitauerunt? Quid quod præcipui ac maximi quiq; martyres contrariam istorum erroribus doctrinam, hoc est, doctrinam quam hodie proficitur Ecclesia Catholica, disertis verbis asseruerunt? Martyres fuerūt Dionysius, Ignatius, Martialis, Iustinus, Irenæus, Cyprianus, Hypolitus, & amplius triginta Romani Pontifices ex primis, atq; plures alij. Horum verò, quis nesciat, nos aduersum Sectarios passim pugnare testimoniiis? Quid? An non hoc ipso nomine Sectarij Centuriatores in cælum ponunt os suum, impudentissimeq; sanctos eiusmodi martyres reprehendunt, quòd senserint nobiscum, atque adeò (ipsorum quidem iudicio) à pura atque Apostolica doctrina (scilicet) degenerauerint? Sic enim de discipulis ipsis Apostolorum sanctissimisq; martyribus Ignatio, Policarpo, Irenæo, Iustino, &c. censent: ^a Deploratione (inquiunt) dignum est, quòd tam citò magnæ obscuraciones magnorum articulorum fidei sensim inciderunt. Summi enim in Ecclesia Doctores (nempe illi quos iam nominavi, quosq; ipsi Centuriatores ex illo seculo solos commemorant) suas quasdam opiniones parum commodas, suosq; nãnos habuerunt, quibus sequentibus temporibus Ecclesia quassata & turbata est. Nam doctrina de libero arbitrio statim hoc seculo coepit viciari, nimiumq; viribus humanis tributum est, &c. Operibus iustificatorum plusquam debe-
bant

^a In præfatione Centuriarum 2. ad Ducem Saxoniarum.

bant ascripserunt; quod fortè (inquiunt) ex errore de necessitate operum ad salutem promanauit. Martyria Sanctorum sentire cœperunt esse peccatorum expiationes.] Item: ^b Videas (inquiunt) in doctorum huius seculi (ante annum videlicet trecentimum) non obscura (hoc est, clara) vestigia inuocationis Sanctorum.] Item inquiunt: ^c Ex Ignatij epistolis apparet, homines iam tum paulo impensius cœpisse amare & venerari Virginitatis statum. Nam in epistola ad Antiochenos inquit: *Virgines videant cui se consecrârint.* Et ad Heronem: *Virgines custodi tanquam Sacraria Christi.* Item ad Tharsenses: *Eas que in Virginitate sunt honorate, sicut sacras Christi.* Rursus Centuriatores impetum propterea faciunt in eundem Christi martyrem Ignatium, quod ad Philipenses in hæc verba scripserit: *Dies festos nolite inhonorare: Quadragesimam verò nolite pro nihilo habere. Imitationem enim continet Dei conuersationis: Hebdomadam etiam passionis nolite despiciere.* Quid hinc Centuriatores? Nimirum ^d affirmant, Ignatium contra doctrinam Pauli (*Nemo vos iudicet in cibo aut parte diei festi*) ita scripsisse. Quid autem de Dionysio? ^e Non sentit (inquiunt) Apostolicè quod monachorum ordinem, vt sublimiorem & excellentiorem reliquis, commendat.] Quod ipsum superstitiosè admodum ab eodem Dionysio traditum esse, pluribus etiam verbis ^f Philippus Melanchthon asseuerat. Porro ^g censent isti fidesolarij, perperam Iustinum martyrem scripsisse, totam legis iustitiam esse diligere Deum plusquàm se ipsum, & proximum vt seipsum.] Quæ tamen sententia non tam est Iustini, quàm ipsius Christi. ^h Sic & martyrem Irenæum de oblatione, hoc est, de sacrosancto Missæ sacrificio, satis loqui incommodè, cum ait: *Novi Testamenti nouam docuit Christus oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo Deo offert.*]

^b Cent. 3. c. 4. pag. 83.

^c Centuria 2. ca. 4. pag. 64.

^d Cent. 2. c. 8. pag. 167.

^e Cent. 1. li. 2. cap. 10. pag. 625.

^f In libello de Ecclesia.

^g Cent. 2. ca. 4. pag. 58.

Matth. 22.

^h Cent. 2. c. 4. pag. 63.

Irenæus lib. 4. cap. 32.

fert.]

i Cent. 2. ca. 4.
pagin. 58. &
cap. 10. pag.
221.
k Cent. 3. ca. 4.
pag. 83.
l Lib. 2. ep. 3.
ad Cæcil.

m Cent. 3. c. 4.
pag. 84.
n Lib. 4. ep. 8.
ad Corn.

o Cent. 2. ca.
4. & in aliis
passim.

Argumentum
tertium ab
eodem loco
ductum, quo
vsi sunt Iusti-
nus Martyr,
Apolog. 2. pro
Christian. ad
Antonin. Piū.
Imperat.
Tertull. libro
ad Scapulam,
Cartagin. Pre-
fidem.
Lactantius li-
bro 3. diuin.
instit. cap. 26.
&c.

Apocal. 2.

fert.] Item que eundem martyrem Irenæumⁱ reprehendunt, quod liberum arbitrium, etiam in spiritualibus, passim defendat. ^k Item de martyre Cypriano: Superstitiosè (inquiunt isti) ait, ^l Eucharistiā in Altari sanctificari, & sacerdotes sanctificare calicem, & vice Christi fungi ac Deo Patri sacrificium offerre.] Atque etiam in eodem vehementer ^m ipsis displicet, quod asseruerit, "Romanā Ecclesiam ab omnibus aliis pro matrice & radice Catholicæ Ecclesiæ agnoscendam esse.] Quid multa? Hæc & id genus Catholica dogmata (ne alia plurima nominatim à Sectariis eodem modo reprehensa persequar) quæ primis etiam illis seculis martyrum, sanctissimè à nostris maioribus iuxta Apostolicam traditionem defensa sunt, non aliud isti, quàm peculiare, incommodas, mōstruosas opiniones, stipulas, nœuos, & errores, quia nunc etiam à Papistis videlicet, similiter retinentur, contumeliosè ^o appellant. Quod cum ita sit, quid habet obsecro commune doctrina Sectariorum cum doctrina Martyrum?

III. Est etiam pro fide nostra magnum argumentum illud, quod ex admirabili quadam animi mutatione eorum, qui eam cōplectuntur & colunt, sumitur. Primum enim, si ex Christianæ religionis instituto viuunt, singulare quoddam animi robur, magnamq; facultatem (vt illorum vita testatur) ad grauiora peccata omnia contra naturæ legem vitanda obtinent. Quæ facultate cum careant ij, qui Christianæ religionis sunt expertes, apparet profectò, illam naturalem non esse, sed à Deo tributam, tanquam testimonium etiam quoddam veritatis Christianæ doctrinæ. Deinde cuiusmodi luce, & quibus interdum spiritualibus delitiis animo perfundantur ij, qui secundam Christianam religionem sanctè ac piè viuunt; id verò *neq; nouit aliquis nisi qui accipit*, neq; illi ipsi qui no-
runt

runt & experti sunt, vlla possunt oratione explicare. Certè ex illorum rectissimis factis, & tranquillitate atq; constantia vitæ, perspicuum est, in eorum animis aliquid verari atque inesse diuinum, quod nec humanitùs soleat contingere, & veritatem, sine qua rectè se habere aut requiescere mens nostra nullo modo potest, necessariò sociam habeat. Hoc argumento Malachias Propheta, vel potius ipse Deus per Malachiam, ad probandam hominibus Christianam religionem, quæ veteri legi successura erat, tanquam validissimo, vsus etiam fuisse videtur. *Erunt, inquit, mihi in die quam ego facio, in peculium, & parcam eis, sicut parcat vir filio suo seruienti sibi. Et conuertimini & videbitis quid sit inter iustum & impium, inter seruientem Deo, & non seruientem ei.* Vides, quibus verbis, futuram in melius animorum mutationem, quæ experimento etiam probari possit, proponit, vt homines ad legitimum Dei in Ecclesia cultum spe quoq; experiundi alliciatur? Ducebat item ab eadem mutatione rationem Apostolus Paulus, qua persuaderet Ephesiis studium virtutum. *Eratis enim, inquit, aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino: vt filij lucis ambulate. fructus enim lucis est in omni bonitate & iustitia & veritate, &c.* Deniq; non nisi dextera excelsi mutationem hanc in his, qui Christianam religionem susceperunt, fuisse, vel inde colligi potest, quòd ipsis etiam ethnicis, quibus Christus fuit lapis offensionis, maxime admirabilis exstitit. Nemo est enim, qui falsum existimet narrauisse Diuum Petrum in illo loco, vbi recens Christianos adhortatus inter cætera dicit: *Sufficit præteritum tempus ad voluntatem gentium consumandam, iis qui ambulauerunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, commessationibus, potationibus, & illicitis idolorum cultibus.* In quo inquit,

Malach 3.

Ad Ephes. 5.

1. Petri 3.

D adm-

admirantur (vel obstupescunt, vt habet alia litera) non concurrentibus vobis in eandem luxuria confusionem.

*Retorquetur
argumentum
hoc in Sectario-
rum doctrinā
Pseudochristi-
anam.*

QVO EX argumento doctrinam Sectariorum verè Christianam non esse ita certissimè ostenditur: Qui ex doctrinæ Christianæ instituto viuunt, ij & magnam in se experiuntur ad euitanda grauiora peccata facultatem, & reliquis ferè sunt innocentia atque omnis probitatis exemplum. At non eadem vis ac ratio doctrinæ Sectariorum est; quinimò hæc facillimè ipsa mores peruertit, & ad omnem vitæ licentiam homines facit procliuēs. Doctrina igitur Sectariorum nihil præter nomen habet commune cum vera Christi doctrina. Etenim, si non alio tremore & labore præterquam sola fide salutem quisque suam operari debet; si conscientia ratio, ad obtinendam remissionem peccatorum, reddenda Deiministris non est; si ieiuniis nullis caro domari & coërceri debet; si denique conuenienter reliquis Sectariorum placitis, ad libertatem carnis excogitatis, vita instituitur; quid mirum erit, si eius alumni doctrinæ, nullo certo disciplina freno cohibiti, sed habentis potius ad omnem carnis cupiditatem laxatis, desideria carnis in omnigenere perficiant? Exierunt ex Ecclesia (vt de hæreticis Diuus Ioannes inquit) & transierunt ad istorum castra magno suo malo quandoque nonnulli. An hi vnquam meliores apud istos sunt facti, posteaquam ex Lutherana doctrinæ ratione viuere cœperunt? An mutatio in eorum vita dexteræ excelsi, aliis admirantibus (vt D. Petrus de recens Christianis dicit) notari potuit? Num exemplis illustribus & frequentibus, caritatis, orationis, pœnitentiæ, patientiæ, modestiæ, humilitatis, omnisque continentia vitæ, quæ apud Sectarum prædicantes viderint,

*An qui deserta
religione Ca-
tholica, ad Se-
ctarios transe-
unt, fiant apud
illos meliores?*

rint, ad pietatis studium vehementius inflammati sunt? Quis nescit, apud istos fermè iacere hæc omnia, præter suum illud Verbum, & nimis solam suam (vel potius nullam) fidem? Sed ne ego in istorū vita, quibuscum parum ipse verfor, curiosius fortè inquirere videar, domesticos eorum testes vnum aut alterum de fructu sui Euangelij profitentes audiamus. Bucerus igitur de eiusmodi hominibus Euangelicis loquens: Maxima, inquit, eorum pars visa est id tantum ex Euāgelio Christi petiisse, vt iugum qualiscunq; disciplinæ, poenitentiæ, & religionis vniuersæ, quæ in Papatu reliqua fuit, abiicerent, proq; carnis suæ arbitrio ac libidine instituerent agerentque omnia. Tum non ingratum eis fuit audire, iustificari nos fide in Christum, non bonis operibus, quorum nullo tenebantur studio. Nec pauci eorum qualemcunque Euangelij prædicationem eo tantum receperunt, vt in opes inuaderent Ecclesiasticas.] Haftenus Bucerus. Tum etiam de laxatione disciplinæ pluribus verbis conqueri VVigandus: Rapere, inquit, Ecclesiastica bona, scortari, inebriari, aliaque id genus innumera peccata, eo magis inualescunt quotidie quia libertatem crescendi habent.] Et vnde nam potius crescendi libertatem, VVigande, innumera, vt inquis, peccata nunc habent, quam ex relaxata apud vos (quemadmodum antè diximus) Christianæ religionis sanctissima disciplina? Cuius profectò rei & aliud quoddam illustre admodum testimonium, idemq; publicum, primariæ ciuitatis Lutheranæ, Dominicus^a Sottus, auctor imprimis grauis, & ob summam doctrinæ atq; prudentiæ existimationem, Inuictissimi Imperatoris Caroli V. in ipsa etiam Germania à sacris confessionibus, ita ad verbum commemorat: *Verecundia, inquit, consistendi vehementissimè homines à peruersis moribus arcet. Id quod me*

D 2 (inquit)

Testimonia Sottariorum de pessimis Euangelij suis fructibus.
Bucerus lib. 1. de regno Christi, cap. 4.

VVigandus in Admonitione de bonis & malis Germaniæ, præsertim ab anno 1517. cum recenseret malum 11.

^a Lib. 4. sententiarum, distinctione 18. q. 4. art. 1.

(inquit) teste Germani ipsi publicè dum inter eos agebam fatebantur. Qua de re ex inelyta Norinberga ciuitate missa est ad Casarem legatio, per quam ciues illi petebant, vt Caesar Imperatori iure confessionem auricularem induceret. Aiebant enim se vsu & more intellexisse, Rempublicam suam, postquam confessio cessauerat, vitiis contra iustitiam & alias virtutes scaturire, quæ illis antea fuerant incognita. Risum autem (inquit Sotus) ea legatio mouit. Nam cum fateri omnino renuerent, per absolutionem sacerdotis culpas remitti, & diuino iussu teneri homines ad confessionem: quomodo plebs induci posset Casarea lege occulta sua scelera secretò confiteri.] Ergo à fructibus etiã eorum doctrinæ, falsi isti Prophetæ, iuxta præceptum Christi, cognosci debent.

Matth. 7.

A modo, quo fides olim recepta est, argumentū quartum, quo est vltis Diuus Iustinus Martyr Apolog. 2. ad Antonin. Pium, paulò post medium. Chrysostom⁹ homel. 34. in Matth. & homel. 4. & 5. in ep. ad Corin. D. Augusti, lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 5. Damascenus lib. 4. fidei Orthodoxæ, cap. 4. &c.

Marci 16.

Matth. 10.

III. Præterea: quæ doctrina diuinitus est hominibus probata, ea sine dubitatione est vera. Atqui doctrinam Christianam esse probatam diuinitus, modus certè, quo in orbem est introducta, declarat. Nam à paucissimis hominibus, nulla neq; humana cruditione eloquentiæ instructis, neq; potētia & vi armatis, neq; nobilitate claris, neq; opulentia præstātibus; & præterea eiusmodi res docentibus, quæ magna ex parte hominum voluntatibus, atq; ad eò ipsi carni repugnant; plurimi sapientissimi, eloquentissimi, potentissimi, nobilissimi, opulentissimi, vna vi veritatis, Domino cooperante, & sermonem eorum admirabiliter confirmante, victi ac superati sunt, eoq; demum adducti, vt desertis patriis religionibus, quæ vel ipsa diuinitate valde confirmatæ erant, Christianam disciplinam amplecterentur. Quod profectò naturaliter, id est, absq; aliqua maiore virtute planeq; diuina, non magis fieri potuit, quàm vt ferocissimi lupi, à māsuetissimis agnis superarentur. Itaq; cum Apostoli, qui, vt agni inter lupos sunt missi, lupos vicerint: id est, cum absq; vllis humanis præfidiis

fidii orbem Christo subdiderint; nemo prudens dubitare debet, quin insit in Christiana doctrina vis veritatis, quam ipse Deus sanctissimorum illorum hominum ministerio atque opera mundo probauerit. Quod ipsum pulcherrima sanè ratione confirmat Diuus Augustinus. Si enim priusquam Christianam fidem mundus completeretur, sapientium philosophorum aliquis interrogatus fuisset, vtrum censeret, sine virtute diuina per vnum vel per paucos homines nulla neque potentia excellentes, neque humana doctrina claros persuaderi mundo illa posse, quæ Christum & Apostolos persuasisse iam cernimus: Respondisset credo ille (inquit Augustinus) non posse hoc ab hominibus fieri, nisi quos ipsa Dei virtus atque sapientia commendasset, vt omnia contemnendo quæ prauis homines cupiunt, & omnia perpetiundo quæ horrescunt, genus humanum ad tam salubrem fidem summo amoretq; auctoritate cõpeteretur. Hoc igitur cum iam factum videamus, non nisi diuina planè ope esse factum, confitendum est. Huius argumenti vim, quæ est sanè maxima, intelligi à Corinthiis voluit Apostolus, quos idè illis verbis commonefaciebat: *Videte, inquit, fratres vocationem vestram. Quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret.* Ac rursus ad eosdem: *Non secundum carnem,*

Lib. de verare.
lig. cap. j.

1. Cor. 1.

2. Cor. 10.

D 3 graui-

grauitate declarant, Apostolos in persuadenda Christiana doctrina, quemadmodum diximus, maiori vi fuisse vsos, quàm sit vlla humana. Quo & illud eiusdem Apostoli pertinet: *Sermo meus, inquit, non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis, ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.*

1. Cor. 2.

Reuincit hoc argumentum pseudoapostolos Sectarios.

Parte præfertim VI. vbi probabitur solam Ecclesiam Romanam legitimam Ecclesiam esse & Apostolicam doctrinam sequi.

¶ Marci vlt. Quintum argumentum ab eodem loco, quod & vrger

IAM verò, si Sectariorum doctrina, illa ipsa doctrina Apostolica est, quam duodecim illi viri sine humana sapientia verbis, mundo vniuerso persuaserunt: qui nunc fit tandem, vt eam tam multi Sectarij prædicantes, iidemque verborum etiam artifices non admodum imperiti, ne diuturno quidem multorum iam annorum spatio, probare orbi potuerint? Nempe quia militant prorsus secundum carnem, non autem, vt Apostoli, in virtute Dei & potentia spiritus. Verùm, quia non istos propugnare, sed oppugnare planè doctrinam Apostolicam, atque ad eò Ecclesiam ipsam Christi infra suis locis accurate probandum est; satis nunc erit, si Lector notet, posse istorum doctrinam ita redargui ex hoc loco: Quæ doctrina ab iis nouatoribus propriè ac singulariter defenditur, qui & vita, & moribus, & virtute atque efficacia in docendo, plurimùm distant ab Apostolis; eam nullo modo verisimile est doctrinam esse verè Christianam & Apostolicam, qualis olim orbi ab ipsis Apostolis probata est, duratura secundum Christi promissiones in Catholica Ecclesia perpetuò. At doctrina Lutherana & Calviniana à talibus nouatoribus ita defenditur. Quare minimè verisimile videri debet, eam esse doctrinam verè Christianam & Apostolicam.

V. Pertinent & ad hunc locum miracula: quæ vel ob eam rem maximè, quasi antonomasticos, nominari solent signa, quia cum primis significant atque declarant, eam

eam doctrinam diuinitus probari, atque adeò veram esse, cuius ad confirmationem edantur. Quo quidem ex loco ita licet formare rationem. Non dubium est, quin ea doctrina prudentissimè existimetur vera esse, quæ miraculis diuina planè virtute editis, confirmata atque probata orbi est. Eiusmodi est autem Christiana doctrina. Quare dubium nullum est, quin vera planeque diuina esse prudentissimè putetur. Sed vnde, dicit aliquis, intelligi potest, eiusmodi miracula & diuinitus facta esse, & etiam fuisse facta ad confirmationem Christi doctrinæ? Ego verò ad huius argumenti conclusionem, quæ est, doctrinam Christi dignissimam esse fide, primùm non necesse esse puto, vt ista duo simul, prorsus euidenter constent. Nam si sic constarent; euidenti etiam consequentia rationis nobis esset nota Christianæ doctrinæ veritas. Et tamen illam sola fide, in qua non est euidentia, tenemus. Vt igitur propter miracula etiam, prudenter ahiimum inducamus ad assentiendum Christianæ doctrinæ, satis erit, si alia quadam, sed tamen magna illa quoque, certitudine, quam moralem nominant, nobis constet, ea & diuinitus esse facta, & simul ad eam rem facta fuisse, vt Christi doctrina confirmaretur.

Deinde quin sint pleraque miracula ex illis patrata non alicuius creaturæ virtute naturali, sed planè potentia diuina, plusquam morali certitudine perspicuum est. Nam à seculo non est auditum, quòd naturaliter aperti sint oculi cæci nati, aut mortui planè ad vitam resurrexerint. Quæ ac plura eiusdem generis admirabilia à Christo eiusque ministris præter naturæ consuetudinem fuisse gesta, si quis neget, hic omnem omnino historiam eadem ratione in dubium reuocare possit, vt egregiè conuincit sanctus Augustinus. Commemorantur quidem apud

D. Chrysof. hom. 3. in 2. ad Corinth. & D. August. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8. & lib. de vtilit. cred. ca. 16. & passim alij. quin etiã ipse D. Paul. ad Hebr. 2.

Ioan. 9.

Lib. 10. de ciuit. cap. 18.

Lib. 10. de ci-
uit, Dei, ca. 16.

Ioan. 15.

Lib. 2. cap. 7.

apud veteres Scriptores profanos aliqua prodigia, quæ aliarum religionum hominibus acciderunt, quæ persequitur diligenter Dignus Augustinus: Sed non talia, nec tanta, nec tam testata ac illa, quæ sunt à Christo & eius ministris pro nostra religione facta. Itaque nemo profecto similia aliqua mirabilium operum exempla opponi posse existimabat, cum Christus ipse non minus fidenter illud quam verè affirmaret: Si opera, inquit, non fecissem quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Quod ipsum eruditè sanè ac copiosè Michael Medina, auctor valdè diligens, in suo opere de recta in Deum fide persequutus est.

Sed & omnia eiusmodi opera Christi admirabilia, in vniuersum gesta fuisse diuina virtute, ita compertum est, ut nemo ea de re prudenter dubitare possit. Hoc patet tum ex illorum operum magnitudine; tum ex singulari innocentia & perfectissima sanctimonia vitæ eius, per quem fiebant, nempe Christi Domini; tum ex modo quo idem admirandas eiusmodi res operabatur. Nam neque vllius rei naturalis, quæ ad illos effectus natura sua valeret, adminiculo, sed solo verbo atque imperio, vel certè prece atque oratione utebatur; neque malignorum spirituum prestigiiis atque opera credibile est, adiutum cum fuisse, cui tantum, tamque apertum fuit cum illis nequam spiritibus bellum, ut non modò sanctissimis studiis in omni vita eorum conatibus aduersaretur, verum etiam reluctantes ipsos atque inuitos è corporibus humanis summa vi pelleret. Qua ratione ad hanc ipsam rem ille utens: *Si Satanas*, inquit, *Satanam eicit, quomodo stabit regnum eius?* Itaque reliquum est, ut Dei ope supra humanas suas, & omnium etiam creaturarum vires ad eas res peragendas usus fuerit. Huc accedit, illum vno & eodem ferè modo

Matth. 12.

do miracula, quæ fecit, omnia patrauisse, nempe admirabili imperio. Quare, ut opera quædam maiore virtute, quam sine dubitatione sit aliqua vis creata, fecit (nempe illuminandis cæcis à natiuitate, & mortuis excitandis) ita & reliqua omnia fecisse putandus est, quæ similiter fecit.

Quod autem in argumento quoque sumebamus, miracula hæc ad eam rem diuinitus facta per Christum fuisse, ut Christiana confirmaretur doctrina: id verò, si non euidenter (quis enim, præsertim citra lumen fidei, ut iam loquimur, cognouit penitus atque vidit sensum & consilium Domini?) at ita certè compertum est, ut non nisi imprudenter ac temerè in dubium reuocari possit. Primùm, quoniam ipse Christus Dominus id testabatur: in cuius spectatissima virtute, quid obsecro iure desiderari potuit, quominus eius auctoritati ac testimonio in ea re à prudentibus fides haberetur? Magnus vir ac sapientissimus erat Ioannes Baptista, neque indoctos aut imprudentes habebat & ipse discipulos. Anne igitur hi temerè fidem Christo adhibuerunt, cum is, ut suam illis auctoritatem probaret: opera eiusmodi mirabilia ad dignitatem doctrinamque suam comprobandam pertinere significauit? *Euntes, inquit, renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, surdi audiunt, mortui resurgunt, leprosi mundantur, pauperes euangelizantur, & beati qui non fuerint scandalizati in me.* Certè operum Christi tam admirabilium ea quoque vis fuit, ut credere oporteat sapientes non modò per se esse vera, quæ ille docuit, sed hoc ipsum etiam verissimum esse, quod asseuerauit, opera quæ ipse faceret testimonium de se præbere, id est, ad ipsius confirmandam doctrinam diuinitus fuisse patrata.

Matth. 11.

Ioan. 10.

E. Sed

Sed & valde præterea hoc idem diuinę erga homines prouidentię suauissima, atque ad eorum salutem aptissima ratio confirmat. Nam si Deus ad confirmandam aliquam doctrinam veram (non enim ad falsam potuit) aut omnino ad alium finem, quàm ad cõciliandam auctoritatem Christo, miracula illa tam stupenda edidit, cur non vllum hominibus dedit eius finis indicium, ne in re tanta vsq; adeò verisimiliter falli possent? Quid enim ipsi aliud cogitare poterant, nisi in eius gratiam miracula illa fieri, per quem omnino fiebant? aut quomodo diuinãssent aliò illa referri, cùm nihil ipsis ostenderetur vllò modo quò alioquì pertinerent? Aut igitur miraculorum illorum finis non alter fuit, quàm vt Christi doctrina probaretur, aut Deus cum finem non monstrans, in re maximè necessaria defuit hominibus. At Dei prouidentia hominũ saluti non deest. Non igitur nisi ad eam rem diuina illa miracula fuerunt, vt Christianã doctrinã fides adhiberetur. Quæ ratio docet, prudenter admodum illos omnes fecisse, qui propter miracula, quæ à Christo fieri cernebant, inducebãtur, vt ei fidem accommodarent. Sic Regulus cum domo sua tota, sic Centurio, sic alij, de quibus passim legimus, ad fidem adducti sunt.

Ioan. 4.
Lucæ 23.
Act. 3. & 4. &c.

Sed perspicitur nescio quo pacto magis huius argumenti vis, si proponitur illã formã & modo: quo est à D. Augustino propositum. Is igitur pro religione nostra contendens contra ethnicos, hunc ferè in modum à miraculis argumentatur. Aut Christiana religio diuinis miraculis orbi probata est, aut nullis miraculis est confirmata. Si aliquibus miraculis probata est, diuina est igitur & digna quæ recipiatur: sin autem nullis; multò etiam magis est fide digna. Quod enim maius miraculum ad il-

Lib. 22. de ci-
uit Dei, cap. 5.

lius

August. lib. 10.
de ciuit. Dei,
cap. 12.

Exod. 8.

Lib. 2. de reſta
in Deum fide,
cap. 7. & de in-
ceps.

2. Theſſ. 2.

Quo

mum sanctissimumque finem spectant, vt docet etiam præclare Diuus Augustinus. Itaque miracula, quæ primò pro religione Christiana verissimè à Deo (aliis argumentis id contestantibus) facta sunt; meritò quibusque aliis impostorum Christi que hostium signis auctoritatem atque fidem derogant. Deinde pleraque istorum facinora aut meræ præstigiæ sunt, aut res certè non prorsus per se admirabiles, sed potius eiusmodi, quæ in causam aliquam naturalem, tamen si occultam & abditam referri à peritioribus possint. Atque inde porro fit, vt minimè seductores isti quidquid admirabiliter diuina virtute, pro confirmanda veritate religionis Christianæ, aut etiam olim Mosaicæ, factum est, similiter facere possint. Quod Magi Pharaonis ostenderunt, cùm nequiuissent similiter vt Moyses efficere ciniphes. Multò minus valent aut cæcis oculorum lumen, aut mortuis veram atque solidam vitam restituere. Quamquam commemorantur quoque in his generibus multæ apud ethnicos præstigiæ, quas redarguit Michael Medina diligenter, quem auctorem antea nominavi. Nec verò, quod Apostolus Paulus scripsit, futurum aduentum Antichristi *in omni virtute*, ita intellexit, quasi facturus sit aut facere possit ille homo nequissimus omnia quæcunque fieri possunt admirabilia: Sed quia in omni genere miraculorum enitetur operâ diaboli, cuius erit præcipuum organum, homines ludificari. Quare non absolutè dicit, venturum illum in omni virtute: sed addit etiam, *secundum operationem Satana & signis & prodigiis mendacibus*. Quam ob rem igitur iis miraculis, quæ pro religione Christiana adduci solent, moueri debeamus, aliis autem non item, ita breuiter explicâsse ad institutum nostrum satis nunc erit.

Quo ipso argumento à miraculis, tantum abest, ut Sectarij ad confirmationem doctrinae suae uti possint, ut ex eo etiam rationem petere facillimum sit, qua planum fiat, non esse reuera Christianam illorum doctrinam. Sic enim licet argumentari: Si quam doctrinam singularem (hoc est, abhorrentem à recepta communiq; sententia orbis) Deus aliquando eorum hominum ministerio persuaderi voluit, qui auctoritate, secundum humanum iudicium, impares ceteris viderentur; eam doctrinam necesse fuit supernaturalibus aliquibus miraculis diuinitus comprobari, ut verissimè Diuus Augustinus disputat, & exemplum praedicationis Apostolorum & Prophetarum, & ratio ipsa docet: Non enim alioqui posset eiusmodi doctrina prudenter recipi, ab his praesertim, qui rationem ipsam per se doctrinae diiudicare satis non possunt, sed auctoritate potissimum docentis commoueri debent. At singularem illam doctrinam, quam orbe vniuerso reclamante profiteri isti coeperunt, nullis Deus miraculis mundo comprobauit. Neque vult igitur, neque voluit Deus, ut eam sibi homines istorum ministerio persuadeant; ac proinde neque Apostolica neque vere Christiana doctrina est. Quam rationem, quoniam infra sumus vberius confirmaturi, nihil attinet hinc dilatare.

VI. Splendescit praeterea maximè doctrinae atque fidei nostrae veritas ex eo, quod vel illorum etiam, qui ipsius lumen non receperunt, testimonia luculentissima extant de dignitate huius doctrinae auctoris, qui est Christus Dominus ac magister noster. Quo in genere nescio quid aut verius aut grauius dici potuit, quam illud quod est scriptum à Iosepho Iudeo, magnae existimationis auctore. Is cum in historia gentis suae ad id seculum felicis-

E 3 simum

Argumenti huius accommodatio contra Sectarios.

Lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 8.

Parte VI. vbi ostenditur, neque ordinariè neq; extraordinariè Sectarios esse legitimos ministros Euangelij.

Ab eorum testimonio, qui fidem Christianam non receperunt, argumentum sextum, quod maximum ad religionem confirmandam habere pondus

docet D. August. lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 47.

Lib. 18. antiquit, ca. 9.

Lib. 4. hist. Ecclesiast. ca. 13. & lib. 9. cap. 9. Lege etiã Apolog. 2. Iustini ad Antonin. Pium in fine.

Confutari etiã hoc argumento posse doctrinã Sectariorum.

simum peruenisset, quo Christus vnigenitus Dei Filius in terris visus & cum hominibus conuersatus est, de ipso hunc in modum (proculdubio ex communi valdeque celebri hominum opinione) scripsit: *Fuit autem, inquit, his temporibus Iesus sapiens vir. Si tamen virum eum nominare fas est. Erat enim mirabilium operũ effector, & doctor omnium eorum, qui libenter audiunt, quæ vera sunt. Et multos quidem Iudeorum, multos etiam ex gentibus sibi adiunxit. Christus hic erat. Hunc accusatione primorum nostræ gentis virum, cum Pilatus in crucem agendum decreuisset, non deseruerunt hi, qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterum viuus; secundum quod diuinitus inspirati Prophetæ vel hæc vel alia innumera miracula futura prædixerant. Sed & in hodiernum diem Christianorum qui ab ipso nuncupati sunt & nomen perseuerat & genus.* Huc & alia Imperatorum veterum Romanorum spectant testimonia præclara, quæ illi pro Christianis, quos alioquã crudelissimè persequebantur, ab ipsa veritate sunt coacti ferre; ex quibus Christianæ vitæ atq; doctrinæ institutum, optimum sanctissimumq; esse, omnino intelligitur. Sed quia breuitas in hoc mihi præsertim argumento maximè propostita est, ommissa non necessaria recitatione, moneo tantum Lectorẽ, vt ea de re, si libuerit, legat epistolas varias eiusmodi Imperatorum apud Eusebium. Omnia certè exteriorum hæc hominum testimonia eiusmodi sunt, vt non temerè proinde postulare possimus, vt in negotio & causa Christianæ religionis contra inimicos nostros, vel ipsi etiam inimici nostri sint iudices.

TALE VERÒ aliquod testimonium inimicorum Christianæ religionis, vel veterũ vel recentiorum, omnino pro suis opinionibus Sectarij non habent: nisi intestinos hostes, hoc est, hæreticos veteres, quorum isti discipuli

puli sunt, intelligas. Etenim, vt veteribus Christianis (quod & suprâ argumento primo vidimus, & infrâ etiam docebimus) Lutherana atque Caluiniana doctrina incognita fuit, sic & veteribus Christianæ religionis hostibus externis. Qui autem modò supersunt Ecclesiæ hostes, seu Turcæ, seu Ethnici, si modò rationis aliquam habent scintillam, ne possunt quidem sine summa execratione de istorum proteruita atque rebellione erga Ecclesiæ Dei Præpositos (cùm Christiani illi se profiteantur) audire. Nam quod fuerit nuper Ecclesiæ Græcæ de istorum opinionibus iudicium, quàmq; ipsi acerba & ignominiosa censura, cùm res iam vulgo notissima sit, quid attinet hoc in loco commemorare?

VII. Sedenim, cùm illustria & verbis & scriptis testimonia inimici Christianæ doctrinæ pro eadem ipsa doctrina præbuerint; haud scio tamen an nō illud testimonij genus multò luculentius esse existimari debeat, quòd illi ferè grauissimas & iustissimas acerbitatis suæ ac odij in Christum & homines Christianos pœnas Deo dederunt. Velut impij & Christicidæ Iudæi. Qui maximas calamitates, cò quod tempus non cognouerunt visitationis suæ, patiuntur in hanc vsque diem, vt prædixerat illis futurum Christus Dominus. Nam, si non ita est, quam obsecro aliam obcausam suspicari possumus, illos vsq; adeò grauiter à Deo mulctari? Certè cùm & grauissimè, & iam inde à Christo per ipsos interfecto, & omnes communitè, & continenter, puniantur; necesse omnino est, crimen illud, propter quod ira acerbè puniuntur, & grauissimum esse, & in illa Christi tempora incidisse, & id omnibus illis aliqua ratione esse commune, & illius eos nunquam omnino pœnitere. Has verò peccati conditiones omnes, in nullo alio facinore gentis istius, præterquam

Parte VI. cùm redarguetur quod isti dicunt, propugnare se doctrinam Apostolicam, à qua Ecclesia Romana defecit.

Ab eorundem cladibus argum. VII. quo maximè Tertull. in lib. ad Scapul. est vsus. Itemque D. Chrystost. orat. 3. aduersus Iudæos.

Luc 19. Vide D. Aug. lib. 5. de ciuit. Dei, cap. 18. & lib. 1. de consens. Euangel. cap. 13.

Calamitates, quas patiuntur Iudæi, pœnam esse eius peccati, quod in Christi tempore commiserant, ostenduntur.

quàm in eo quo Christum occiderunt, apparet esse coniunctas: In illo verò maximè. Etenim in ea re, si peccatum ab illis est, vt omnino est, grauissimè peccatum est (quippe qui auctorem interfecerint vitæ) & id illorum peccatum calamitates eas, quas tolerant, non ita multum antecessit; & commune illis omnibus, saltem consensu ac voluntate est; & eius nunquam ipsos pœnitet, imò de illo nefariè gloriantur. Quibus ex rebus colligitur, homines istos infelicissimos, non nisi illius sceleris, tam diuturno acerboque supplicio, pœnas dare, quòd impiè conati sint opprimere veritatem, hominemque Deum interfecerint, qui vera, vt ipse verissimè aiebat, loqueretur illis.

Act. 3.

Ioan. 8.

Oratione 3.
aduersus Iu.
dæos.

Quò & illa etiam Diui Chrysofomi accedit haud exigui ponderis ratio. Fingamus enim animo, id quod existimare nefas est, Christum, verum Deum, vt dicebat ipse, non fuisse, neque veram ad eò atque diuinam, vt profitebatur, doctrinam tradidisse. Dubium ita non est, quin in interficiendo eo, qui vsque ad eò impiè gloriam diuinam ad se transtulisset, magnum tunc fuisse à Iudæis gratissimumque obsequium præstitum Deo. Hoc autem posito, nequaquam certè esset diuinæ bonitati consentaneum, quòd post id facinus illa gens, tam multis, tam diuturnis, tam magnis ærumnis vexaretur. At in ea re diuinam bonitatem accusare nullo modo possumus. Non igitur illo facto diuinam illi gloriam propugnârunt, sed grauissimè offenderunt, eum qui verissimè erat Filius Dei occidendo. *Si Phinees* (inquit Diuus Chrysofomus) *unico perempto homine totam numinis iram aduersus populum placauit* (*Stetit enim Phinees & placauit, & cessauit quassatio*) *tamque multos homines eripuit ab ira diuina vnus hominis cades: multò magis hæc vobis oportuit accidere, si legis transgressor*

Oratione illa 3.

Psal. 105.

for erat quem vos crucifixistis. Cur igitur, queso, Phinees, viro legis transgressore perempto, iustus habitus est, & sacerdotio honoratus; vos autem cum in crucem egeritis virum impostorem, ut dicitis: non modò non infertis laudem & honorem, verùm etiam acerbiora patimini, quàm tum cum filios vestros mactaretis? An non istud perspicuum est, etiam vehementer tardis & hebetibus, quòd posteaquam aduersus seruatorem ac principem orbis impie egistis, talis sit de vobis sumpta vindicta?]
Iam verò supplicia & horribiles exitus aliorum, qui religionis Christianæ præcipui hostes extiterunt, non prolixum modò, sed etiam superuacaneum esset repetere, cum in promptu vnicuiq; sint iis de rebus historie. Legat, si quis velit, Tertullianum saltem & Eusebium & Nicephorum.

NEQUE committere possum, quin hoc etiam in loco Sectarios interrogem, quò tandem fiat, quòd res Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, tam habeant in omni genere faustum progressum, si ipsi (quod iactitare solent) velut alij quidam Apostoli, doctrinæ sanæ propugnatores sunt: Ecclesia verò Romana, non secus atque Iudeorum olim Synagoga, à doctrina vera, sinceraque religione desciiuit? Cur templa? cur sacerdotes? cur sacrificium? cur cærimoniarum atque ritus? cur certa descriptio formæque religionis in Ecclesia Romana magis, quàm in reliquiis ac sæce Iudæorum, durauit? Ita ne verò? portas inferorū aduersus sanam incorruptamq; doctrinā, quam Sectarij (scilicet) tuentur, tam diu Christus, contra promissiones suas, præualere pmisit? Tam diu etiā patitur doctrinæ lumen ministerio doctoris Lutheri (vt isti loquuntur) accensum, intra insolentem tantum partiunculam (vt Paciani verbis vtatur) *tuberg, collectū, & à reliquo corpore separatum*, tanquam sub modio inclusum contineri? Mitto, quòd

F non

Tertull. li. ad Scapulam.
Euseb. lib. 2. c. 4. & 7. & lib. 7. ca. 20. & lib. 9. cap. 8. & 9.
Niceph. lib. 2. c. 10. & 11. & c.
Huius argumenti accommodatio contra Sectarios.

In epistola ad Sympronianum.

non minus horribiles multorum Sectariorum exitus fuerunt, qui doctrinam Ecclesie Romanae his temporibus oppugnauerunt, quam eorum qui olim hostiliter eandem infectati sunt, ut nominatim etiam ab Erasmo Albero est literis proditum. Quod ipsum profecto argumento minimè leui est, non magis istorum doctrinam, quam veterum illorum Ecclesie hostium, esse reuera Christianam.

Lib. 2. contra Caroloostadianos.

Ab hostium item testimonio argumentum octauum, quo vsus est praesertim D. Aug. lib. 18. de ciuitate Dei, cap. 47.

^a Lib. 1. de consensu Euang. cap. 14. & li. 18. de ciuit. Dei, ca. 46. & epist. 59. ad Paulin. in solutione 2. quaest.

^b Deut. 32.

^c Li. 18. de ciuit. Dei, cap. 46. & ep. 59. ad Paulin.

^d Psal. 58.

*Argumentum hu-
ius accommodatio contra Sectarios.*

Parte praesertim V. & VI.

VIII. Denique & illud nobis minimè leue argumentum inimici nostri, Iudaei, suppeditant, quod Scripturam veteris Testamenti ipsi probant ac retinent, vnde clarissimè nostrae fidei mysteria confirmantur. Quare diuinitus magnoque nostro comodo factum esse censuit D. Augustinus, ut Iudaei in illa vastatione Hierosolymitana non omnes funditus deleti fuerint, sed aliqui etiam in varias mundi partes dispersi. Sic enim consecuti sumus, ut testimonia nostrae fidei secum ipsi, contra se & pro nobis, circumferant, nosque optimo iure vsurpare possimus illud: ^b *Et inimici nostri sint Iudices.* Quod & idem Augustinus indicat, à Deo postulatum fuisse voce illa Christi in Psalmis: ^d *Deus, inquit, ostēdit mihi super inimicos meos. Ne occidas eos, ne quando obliuiscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua, & depone eos protector meus Dominus.*

Quod cum ita sit; profecto non est, cur sibi Sectarij tantoperè de Scripturarum sola professione blandiantur. Quid enim illae nunc profunt Iudaeis? Aut quare ipsis non profunt, nisi quia eas illi ex proprio suo sensu (quod faciunt aequè pertinaciter Sectarij) interpretantur? Nam quod ex collatione Scripturarum dicunt verissimam se colligere sententiam, an non idem & Iudaeorum & omnium qui vnquam fuerunt haereticorum praetextus est? Quemadmodum igitur Iudaei, ita & Sectarij (quod inferius

ferius abunde probabitur) *Scripturas tenent ad speciem, non ad salutem*, inquit præclare D. Augustinus.

IX. Sed operæ precium est considerare deinceps, quàm multa quoque & magna pro se argumenta contineat ipsa ratio, atque conditio Christianæ doctrinæ. Primùm enim, cùm mysteriis magna ex parte contineatur planè contingentibus, quæ præsciri certò futura, nisi diuinitus non potuerunt; multa tamen ex illis ita planè prædicta sunt, vti postea euenisse constat. Id apparet maximè in rebus, quæ pertinet ad vitam & passionem ac mortem Christi. Rursus alia mysteria nostræ fidei, itè contingentia, quæ vel futura adhuc sunt, vel iam quidè præterita, sed per se tamen occultiora, quàm vt ex historiis etiam humanis sine controuersia ea iam euenisse constet; similiter atque illa, quæ sine controuersia iam acciderunt, sunt olim prædicta. Prorsus, vt ex simili prædictionum modo^a appareat, illa æquè certò atque ad eò perinde diuinitus prædicta esse, atque illa alia, quæ in externo euentu, de quo nulla iam controuersia est, sunt posita. Iam verò cùm huiusmodi omnia mysteria sic prædicta diuinitus & certò sint, vt eadem ipsa prædictione fuerint quoque per se asserta: fit necessariò, vt omnino sint vera; siquidem sunt asserta ab ipso Deo, qui nec falli potest, nec fallere.

Hoc argumentum, quod ex prædictione fidei nostræ prophetica duci solet, hac forma & modo proponi debere, vt pro veritate doctrinæ Christianæ vim habeat; sicut habet sanè maximam; explicabo vno exemplo. Cùm Isaias dixit: *Ecce virgo concipiet*: assueueratio ipsius futuri mysterij cum prædictione coniuncta est. Non enim tantùm dixit, fore, vt virginem concepisse ab aliquibus crederetur: quo modo etiam hæreses & falsa dogmata præ-

F 2

dicta

August. lib. 3. de bapt. cõtra Donat. c. 19. Ab ipsa cõditione Christianæ doctrinæ argum. I X. ex prophetiis ductum, quo vsi sunt Iustinus Apol. 2. ad Antonin. Pium. Tertull. in Apolog. ca. 20. Clemes Alex. lib. 6. Strom. Aug. lib. de catech. rud. c. 26. & lib. 17. de ciuit. Dei, c. 15. & deinceps. & lib. 13. contra Faustum, cap. 8. & seq. Lactan. lib. 4. diuin. insti. ca. 9. & seq. & alij Patres passim.

^a Simili modo argumetur D. Aug. lib. de catechi. rudibus ca. 24. & 27. & lib. 22. de ciuit. Dei, c. 5. ad persuadenda mysteria fidei futura. Itè etiã ante Aug. Tertull. in Apolog. cap. 20. sub finem.

Quaratiõ pro fide nostrã duci debeat à prophetis argumentum.

Isai, 7.

Matth. 7. &
alias.

De Sybillarū
vaticiniis lege
D. Clementē
Rom. lib. 5. cō-
stit. Apostolic.
ca. 6. & D. Iu-
stinū in orat.
parænetica ad
Gent. & La-
stantiū lib. 1.
instit. diuin.
ca. 6. & D. Au-
gust. lib. 18. de
ciuitate Dei,
cap. 23.

Ioan. 5.
Ibidem.

Roman. 1.

dicta diuinitus à Christo fuerunt, neque ta men idè sunt ipsa vera: Sed prædicendo illud mysterium, simul etiam ipsum per se asseueravit. *Virgo, inquit, concipiet.* Cùm ergo eiusmodi asseueratio mysterij contingentis, quæ prædictione illa cōtinetur, fuerit, vt antè ostensum est, planè diuina; verum prorsus id mysterium est. Atque hæc quidem argumentandi ex hoc loco forma, eodem modo ad probandum alia Christianæ fidei mysteria, quæ similiter sunt diuinitus prædicta, accommodari debet. Vt ad salutem humani generis per Christum partam; ad eius resurrectionem; ad ascensionem in cœlum; ad Spiritus sancti admirabilem aduentum; ad assistentem opem diuinam in operibus mirabilibus, quæ vel à Christo, vel ab illius discipulis in confirmationem Christianæ doctrinæ patrata sunt; ad iudicium futurum; ad resurrectionem carnis quam speramus; ad alia huius generis, quæ partim à Prophetis in Scripturis, partim etiam à Sybillis, fœminis è populo gentilium prophetissis, de Christianæ religionis mysteriis prænunciata fuerunt.

Hinc Christus ipse, vt vel hoc argumento auctoritatem doctrinæ suæ Iudæis probaret, Prophetarum de se vaticinia, quibus illi fidem habebant, obiicere eis erat solitus. *Scrutamini, inquit, Scripturas, in quibus vos dicitis vitam aternam contineri, quoniam illa testimonium perhibent de me. Et; Si crederetis Moysi, crederetis utiq; & mihi, quoniam de me ille scripsit.* Ab eodem argumento & sanctus Apostolus, vt auctoritatem Euangelio conciliaret, exorsus in epistola ad Romanos est: *Segregatus, inquit, in Euangelium Dei, quod antè promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis de filio suo, qui natus est ei ex semine David, secundum carnem.*

OBSECO

OBSECRO verò, vbinam Lutheri Euangelium, hoc est, Euangelicæ doctrinæ (vt Sectarij dici malunt) Lutheranam instaurationem, per Prophetas suos, aut per Apostolos, promiserat Deus? Equidem nullum Scripturæ locum video qui ad eam rem pertineat præterquam illos: ^a Oportet hereses esse. ^b Surgent pseudopropheta. ^c Spiritus manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris & doctrinis demoniorum, in hypocrisis loquentium mendacia, & cauteriatam habentium conscientiam, &c. Hæ nimirum Euangelij Sectariorum sunt prophetiæ: nõ aliæ. Nam vbi perpetuò sonare oportuit vocem veri Euangelij, Deus ipse clarissimè significauit cum Ecclesia loquens per Esaiam. Spiritus, inquit, meus, qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui amodo & usq; in sempiternum. Cum quam verò Ecclesia hîc loquitur? Nempe cum ea, quæ sit congregatio eorum, de quibus per eundem Prophetam dicit: *Scietur in gentibus semen eorum, omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quoniam isti sunt semen cui benedixit Dominus.* Hi verò & visi semper & cogniti ab omnibus, quinam alij sunt, nisi qui omnibus illis seculis ante Lutherum, Ecclesiæ sanctæ Romanæ membra fuerunt? Ab huius igitur Ecclesiæ ore si (iuxta illustrem illam Dei promissionem) nunquam recessit aut recedet Euangelij Verbum: quî potuit Deus velle ac promittere, vt Lutheri aliorumq; Sectariorum opera in eam Ecclesiam Verbum Euangelij (tanquam si recessisset) denuò reduceretur? Redarguamus igitur ex prophetiæ ratione Sectarios hoc modo: Verum Christi Euangelium, hoc est, veram Christi doctrinam, multò antè per Prophetas suos tanquam perpetuò in Ecclesia duraturam promiserat Deus. Lutheri autem aliorumque

F 3 Sectario-

Accommodatio
huius argumē-
ti contra Se-
ctariorum do-
ctrinam pseu-
doeuangelicam.

a 1. Cor. II.
b Matth. 24.
c 1. Tim. 4.

Isa. 59.

Isa. 61.

Seſtariorum Euangelium nunquam Deus promiſit: quin imò id planè priorem illam Dei promiſſionem euacuat, vt eſt oſtenſum. Non eſt igitur illud verum Chriſti Euangelium, ſed hæreſum potius ſentina quædam, quales & fuiſſe in Eccleſia futuras diuinitus prædictum eſt, & cæteri quoque hæretici (teſte D. Irenæo) Euangelij nomine ſimiliter palliare iam olim conſueuerunt.

Lib 3. aduerſ.
hæreſe cap. 11.
in fine.

Argumentum
decimum ab
eodè loco dit-
ctum, quo eſt
uſus Tertul. in
Apolog. ad-
uerſ. Gent. ca.
39. Iuſtinus in
Apolog. 2. ad
Antonin. Piū
non longè ab
initio, &c.

X. Deinde ſanctitas & reſtitudo Chriſtianæ doctrinæ ex omni parte ea profectò eſt, vt facile appareat, illam omnino veram ac ſalutarem hominibus eſſe. Nam primùm contra rationem docet nihil. Quanquam docet quidem ſupra rationem non pauca: ſed quæ ſunt tamen eiufmodi, vt ab argumentis omnibus eiufdem humanæ rationis quæcunque contra fiant, defendi haud difficulter poſſint, ſint quæ luculenter deſenſa à Chriſtianis auctoribus. Sed neque iubet aliquid, quod ſit improbum; Imò verò naturæ leges vniuerſas ſanctiſſimè tuetur confirmat quæ, tum alia porro nonnulla præcepta addit, quibus modum religionis & per ſe optimum & ipſi rationi Chriſtianæ doctrinæ hominum quæ nature valdè conuenientem præſcribit. Quæ res quantam vim habere debeat, vt & qui nondum Chriſtianam religionem ſuſceperunt, animum ad eam applicent, & qui receperunt, conſtanter eandem teneant; Pſalmiſta etiam indicâſſe videtur. *Lex enim, inquit, Domini immaculata, conuertens animas, teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtans paruulis, illuminans oculos. Quæſi diceret: Quia & immaculata prorsus eſt, & præclara docet: conuertendi vim habet animas. Quam etiam ob cauſam; Iudicia item Domini vera & iuſtificata ſe ſemetipſa eſſe dixit. Quia videlicet, cùm diuina doctrina, non niſi optima quæque doceat, ſatis ſe ipſa probat. Contra verò nulla ſecta fuit, aut eſt hominum infidelium,*

Pſal. 18.

Ibidem.

quam

quam nostri non conuicerint aliqua vel docere absurda, vel sancire atque approbare planè impia.

TAL E verò illud est, non minus sceleratum, quàm peruulgatum, doctrinæ Lutheri decretum: ^a Si non vult vxor, veniat ancilla. Itemq; illa eiusdem aduersus ^b Christi sanctissimum consilium blasphemia, quam scripsit, præter morem suum, Græcè, vt tegetet aliquo modo turpissimæ sententiæ improbitatem: ἀγαμ. ♂ (celebs) planè ἀδυνατα τῆς ἡ (impossibilia sectatur) ἢ ὁ λωσ θεομαχῆ (& omnino cum Deo pugnat.) Vt præteream nunc alia istorum dissolutissima placita, quæ eum fructum suapte vi proferunt, de quo ipsos suprâ argumento tertio testificantes audiuius. Quamobrem non hæc Sectariorum doctrina, lex Domini sancta & immaculata, sed legis atq; doctrinæ Dominicæ præuaricatio, multis erroribus contaminata, reputari debet.

XI. Et verò cùm Christiana doctrina ferè doceat, quæ sunt hominum deprauatis voluntatibus atque studiis aduersa; cum quæ à tot, tamque diuersi generis hostibus oppugnata omnibus temporibus sit; nisi in ea inesset, magna vis veritatis, & patrociniò diuino prorsus niteretur; non potuisset vlllo modo vel in initio persuaderi, vel postea consistere. Nunc verò non modò oppugnationibus tum hæreticorum, tum tyrannorum firmior reddita est, verùm etiam hac in primis ratione mirabiliter aucta. Ita neque verendum est, ne vlllo vnquam tempore opprimatur. Nam si hostes illi sunt commodo, à quibus nam ei periculum interitus impendere potest? Quod si & stetit hætenus, sicut alia religio nulla, & perpetuò consistet, neq; ab vllis hostibus delebitur; auctoritate illam firma & stabili, id est, planè diuina, niti necesse est.

CONTRA verò, aduersus Sectariorum doctrinam hunc in modum & istud argumentum retorquere licet; Christia-

Argumenti huius accommodatio aduersus impiam Sectariorum doctrinam.

^a In concione quadam quæ habuit de eo ipso argumento obicenisimo.

^b Matth. 19.

^c In epistola ad VVolfgangum Reifembuchs.

Ab eodem loco argumentū vndecimum, quo est vsus Clemens Alexand. lib. 6. Stromatum in fine. & D. August. lib. de vera relig. cap. 3. & 4. &c.

Argumenti huius contra Sectariorum doctrinam.

*Et in omni mini-
mè Christianã,
accommodatio.*

Christiana doctrina, vel ea ratione maximè commenda-
tur, quòd cum disciplinam cõrteat repugnantem alio-
quì propensis hominum cupiditatibus, tamen mirabili-
ter iisdem hominibus probata est. At qui doctrina Secta-
riorum prurit carni & auribus, congruit quæ his planè qui
ex sanguinibus, & ex voluntate carnis, & ex voluntate vi-
ri, non ex Deo, nati sunt; & vix tamen paucis nationibus
hactenus persuaderi potuit. Nihil igitur doctrina Secta-
riorum est minus reuera, quàm Christiana doctrina.

Ab eodem lo-
co argumen-
tum duodeci-
mum, ex ordi-
ne quem Chri-
stiana discipli-
na continet
ductū, de quo
multa præcla-
rè D. Gregor.
Nazian. in o-
rat. de mode-
rat. in disput.
seruanda.
3. Reg. 10.

*Huius argu-
menti accom-
modatio contra
Sectarios.*

Parte VI. cum
ostendetur so-
lam Ecclesiã
Romanam ef-
se rectè ordi-
natam.

Ab eodem lo-
co argumentū
decimum ter-
tium, quo usus
est Clemens.

XII. His accedit in magna differentia officiorum &
graduum pulcherrimus ordo religionis, quem tenet
Christiana disciplina. Qui profectò est indicium ab eo il-
lam constitutam esse, à quo omnia, quæ sunt, ordinatissi-
ma sunt. Nam si Regina Saba ex ordine atque ratione
familiæ Salomonis rectè colligebat, res illius regis singu-
lari Dei prouidentia atque ope contineri: Quid nos de
Ecclesia Christi censere debemus? in qua tantò admi-
rabilior est ordo atque consensus, quanto latius illa, per
cunctum orbem diffusa, quàm domus Salomonis patet.

Hic verò de Babylonica confusione, quæ est in cœ-
tibus Sectariorum, quoniam inferiùs commodiori loco
de eadem dicturus sum, aliud nihil dicam, nisi non esse
mirum, si nullus apud illos vel in differentia vitæ statu-
um, vel in hierarchicis Ecclesiæ veris atque legitimis mi-
nisteriis ordo emineat, postquam omnem istam varietate-
m, ex qua ordo ipse existit, quoque est Christi Ecclesia
pulcherrimè circumdata, suis ex Synagogis procul eie-
cerunt.

XIII. Sed cum multa sint in ipsa Christiana doctrina,
quæ ipsa per se fidem illi atque auctoritatem conciliare
possunt: tamen mihi maximum illud esse videtur, quod
sua nescio qua admirabili vi, diuinè prorsus hominum

animos

animos afficit, atque ad virtutem impellit. Est scripta verbis simplicibus, & caret ferè artificio orationis & ornamentis. Nihilominus ita vehementer Lectoris mentem commouet, vt alia nulla doctrina. Quod argumento est, illius auctoritatem omnino diuinam esse, non humanam: hæc enim sine verborum arte & lenociniis ad efficiendum animorum motum non valet. Neque verò in vno aliquo vel altero genere, sed in omni prorsus, hæc doctrina hominibus *utilis est, vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus*. Docet ignorantes: solatur tristes: torpentes excitat: confirmat atque erigit afflictos. Denique nulla animorum ægritudo est, cui mederi non possit. Nam verissimè Sapiens: *Omnis, inquit, sermo Dei ignitus clypeus est sperantibus in se*. Quam Scripturæ sanctæ virtutem cum essent Machabæi experti; licet hostibus vndique sæpti essent, magnisque difficultatibus premerentur; nulla re tamen indigere se aiebant, *habentes solatio sanctos libros, qui sunt, inquit, in manibus nostris*. Mihi quidem Machabeorum hoc testimonium sæpenumerò eiusmodi visum est, vt vel eo audito, qui non omnino sit malæ mentis, salutarem hanc & diuinam Scripturæ sacræ virtutem, etiam sine alia experientia, sentire possit. Vnde etiam Apostolus; *Quæcunque, inquit, scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus*.

HANC consolationem & hunc fructum ex Scriptura, si Sectarij perciperent, proculdubio Ecclesiam Catholicam, quam sine vlla dubitatione (vt Augustinus inquit) *Scriptura commendat*, & ad quam nos illa sæpe remittit, minimè vel insectarentur, vel contemnerent. Quod cum faciant; rursus hîc repeto ex eodem D. Augustino, *tenere illos Scripturam ad speciem non ad salutem, neque*

G magis,

Alexand. lib. 6. Stromat. n. 6. longè à fine. Et Lactan. lib. 3. diuin. instit. cap. 26. & c.

2. Tim. 3.

Prouerb. 30.

1. Machab. 12.

Rom. 15.

Accommodatio huius argumēti contra Sectarios.

August. lib. 1. contra Cres. coniu Gram. cap. 23. Lib. 3. de bapt. contra Dona. tist. cap. 19.

magis, vt probent suam doctrinam verè Christianam esse, Scripturam ipsis suffragari, quàm Iudæis, itidem Scripturæ tenacissimis, vt comprobent perfidiam suam.

Ab eodem loco argumentum, ex antiquitate sacræ doctrinæ, quæ omnium esse vetustiss. ostendit. Ioseph lib. 1. cõtra Appionem. Iustinus Apolog. 2. ad Antonin. Piu. Clemens Alexand. l. 1. Stromat. Tertul. in Apolog. ca. 19. August. lib. 18. de ciuitat. Dei, ca. 37. & seq. a Lege de hac re Tertul. in Apolog. cap. 19. & D. August. lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 43. & lib. 2. de doctr. Christ. ca. 15. b Ita testatur Iustinus, vbi supra, & alij.

Huius argumenti accommodatio contra Sectarios.

Id maximè Herbrandus passim inculcare solet, præsertim in Disputatione quam edidit de antiquissima religione. Genes. 3.

Christus, sententia Sectariorum, non contulit caput serpentis.

XIII. Huc accedit sanctarum etiam Scripturarum summa antiquitas, quæ bona sui parte longè antecesserunt omnia alia profanorum hominum monumenta. Itemque consensus earum maximus. Tum etiam in illis seruãdis, ac ex Hebraico sermone in Græcum per^a interpretes illos septuaginta admirabiliter transferendis, singularis prouidentia diuina. Denique tanta in eisdem sapientiæ vbertas, vt etiam profanarum scientiarum vetustissimi doctores ex hoc fonte^b hauserint, quidquid melius & verius tradiderunt. Quæ omnia procul dubio pondus auctoritatis doctrinæ nostræ addunt maximum.

Quod si antiquitas ipsa per se ad commedationem doctrinæ valet; certè doctrinæ nouitas, præsertim cum antiquitate è diametro pugnans, auctoritatem Sectariorum doctrinæ (ne habeatur pro verè Christiana) meritò apud omnes detrahet. Nam quod dicunt, se omnium primam & antiquissimam doctrinam profiteri ab ipso Deo in paradiso illis verbis traditam: *Ipsè* (sic enim malunt, quàm, Ipsa; licet eodem res recidat) *conteret caput tuum*; nõne valdè est ridiculum? Etenim quod vnigenitus Dei atque Mariæ virginis filius contriuerit passione sua caput, hoc est, vim diabolici serpentis, non ipsorum propria, imò non reuera ipsorum, sed Ecclesiæ Catholicæ, cuius ipsi quasi calcaneo insidiantur, doctrina est. Ipsorum autem doctrina propria est, reliquisse potius Christum integrum caput serpenti, imò nescio quo illud inuolucro mollissimè quasi confouisse; hoc est, nõ dele-

re penitus illum sua gratia in Baptismo peccatum originis (quod quasi caput operum diaboli in homine est) sed tanquam velo quodam tegere. Hoc commentum & reliqua absurdissima, quæ de iustificatione, aliisque locis isti propriè defendunt, quæro, quonam in loco paradisi Deus docuit?

XV. Iam ipse etiam Christiana doctrina, auctor, Christus multis certè de causis, quæ præter argumenta facta, ab ipso etiam persona peti possunt, fidem atque auctoritatem obtinere debet. Nam ut nihil nunc repetam de illius absoluta sapientia, de singulari innocentia vitæ, de patientia admiranda, de signis stupendis quæ illius & vitam & mortem & resurrectionem admirabilem mundo reddiderunt; de virtutibus denique omnibus, quæ conciliare doctrinæ alicuius apud homines auctoritatem possunt: nõne etiam veritatis se doctorem esse, multarum rerum prophetica prædictione, quas euenisse iam constat, luculentissimè probauit? Nõne Hierosolymitanae urbis ^a excidium; futuram in Ecclesia ^b perfidiam hæreticorum; ^c conuersionem Gentium; ^d prædicationem Euangelij vbique; ^e peccatum Petri; Iudæ ^f proditorem; Apostolorum ^g martyrium, &c. prædixit? Aut non hæc omnia quemadmodum prædixit, euenerunt? Quid quod intimas hominũ cogitationes diuinitus sæpe ^h vidit, ad easque mirabiliter responsum accommodauit? Hæc certè tam insignis virtus argumento nobis esse debet, in omnibus eum doctrinæ partibus tradendis verissimi diuiniq; magistri munus expluisse.

Hic verò mihi venit in mentem admirari, cum toties audiunt Sectarij, à Christo Domino inter cætera verissimè esse prædictum, hæreticos Christiano nomine palliatos, fuisse futuros; cur non aliquando tandem intel-

Ab ipsa Christi persona & prophetis eiusdem prædiction. argumentum decimum quintum, quod videt D. Chrysostr. orat. 2. & 3. aduers. Iudæos. August. lib. de catechi. rud. ca. 24. &c.

a Lucæ 19.
b Matth. 7.
c Ioan. 12. & 17. &c.
d Matth. 24.
e Matth. 26.
f Ioan. 13. &c.
g Matth. 24.
h Matth. 9. & 12. & Ioan. 16. &c.

Huius argumenti accommodatio contra doctrinam Sectariorum.

Formula probandi evidenter, Sectarios ex illorum hæreticorum numero esse quos Christus futuros fuisse prædixit.

ligant, ex eorum omnino se esse numero, atque ad eò nihil minus quàm doctrinam retinere verè Christianam? Neque enim difficile est hunc in modum ratiocinari: Hæretici, quos Christus Dominus prædixit futuros, illi homines omnino sunt, qui cum opinione quidem sua existiment, atque iacent, se propugnare veram atque Apostolicam doctrinam; se sequi prorsus sententiam Scripturæ; se in hoc non errare; se esse Christi veram Ecclesiam; alios qui ipsis contradicunt in errore versari, nec Ecclesiam veram esse, &c. hæretici, inquam, sunt ij qui cum hæc & similia opinione quidem sua ita de se iacent: eius tamen coetus auctoritate & sententia qui pro Ecclesia Christi vera in orbe vniuerso ante natam controuersiam habitus fuerit & postea etiam à cæteris omnibus habeatur, hæretici iudicantur. Tales autem prorsus sunt omnes Sectarij, tum Lutherani, tum Calviniani. Igitur omnes illi ex eorum hæreticorum sunt numero (cogor ita loqui propter argumenti consequentiam) quos Christus verè prædixit fuisse futuros. Obsecro, quid in vilo quæstionis genere certius concludi potest? Vtrum enim Maiorem, an Minorem, an Consequentiam negabunt? Quid? Diffiteri ne possunt, quin sententia eius cæterus fidelium, qui pro vera Ecclesia ante Lutherum in vniuerso orbe habebantur, & postea etiam à reliquis præter ipsos habentur, hæretici sint iudicati? At hoc & sciunt ipsi plus satis, & animo iniquissimo (quod est etiam hæreticorum ingenium) ferunt. An verò negabunt iudicium reliqui orbis terrarum satis esse vt iure habeatur hæretici? Quorum nam igitur præterea iudicium requiritur, si non sufficit iudicium aliorum omnium præter ipsos? Certè nullum superest nisi iudicium etiam ipsorum. Quid igitur? Hæretici merito non habebuntur, nisi qui sua etiam sententia

rentia propria sint hæretici? Nulli igitur omnino hæretici in Ecclesia Christi vel fuerunt vel erunt aliquando; falsoque Christus hæreticos aliquos fuisse futuros prophetauit. Quis enim vnquam aut fuit aut erit hæreticus, qui se ipse etiam hæreticum esse profiteatur? An non etiam Manichæi, Ariani, Pelagiani & reliqui omnes sine controuersia hæretici, errare se aut hæreticos esse pernegabant? Nonne, vt merito haberentur hæretici, iudicium satis fuit reliquorum fidelium cœtus, qui ante cōtrouersiam communiter ab omnibus pro vera Ecclesia agnoscebatur? Sed de hoc aduersus istos inuictissimo argumento * infra nobis redibit oportune sermo.

XVI. Porro doctrinam omnem à Christo traditam (vt argumento præcedenti concludebamus) esse diuinam atque verissimam, vel ipse profectò in docendo admirabilis modus, atque energia, qua ille ad stuporem vsque maximum auditorum, vt solitus erat, persuadere possit. Quis enim hominum vnquam ita locutus est, vt ille homo? Aut de quo legimus tantum dicendo potuisse, vt turbæ maximæ relictis domibus, ad agros & ad montes desertos audiendi causa toto triduo, atq; etiam oblitæ necessarij cibi, sequerentur? An hoc efficere potuit humana vis, præsertim vani alicuius & mēdacis magistri? Negemus, hæc ita vt narrantur accidisse; & planè barbari erimus, qui pati ratione historiis aliarum rerum, quas ipsi non vidimus; nullam debeamus adhibere fidem; vt argumentatur rectissimè D. Augustinus. Sed loquebatur ille fortassis humanæ sapientiæ verbis. Nihil Imò simplicissima oratione, & planissimis sententiis, ac vulgaribus similitudinibus vsus est. Quo magis est perspicuum illius in dicendo vim fuisse planè diuinam. *Beati* (inquit in eo sermone quem ad multas vndique

* Parte VIII. sub finem loci, de Conciliis, cum redarguimus vanissimos prætextus Kemotij, qui frustra probare nititur, se sine nota hæresis examinandū suscepisse Cœcilium Trid.

Abeodè loco argumentum XVI. ex modo & efficacitate sermonū Christi, de qua re pulchrè D. Chysofost. homilia. 26. in Matt. & Hieron. li. 1. com. in Matth. circa cap. 9. & Ioan. 7. & Matth. 15. & Marci 8.

Lib. 10. de ciuitate Dei, cap. 18.

Matth. 5.

dique turbas concurrentes in monte habuit) *Pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati mites, &c.* Quid hac & sequenti oratione tota lenius esse potest: Et tamen, cum cōsummāset Iesus omnia verba haec, admirabantur turba super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, & non sicut Scriba eorum & Pharisei. Nempe homo erat non tantum homo, sed idem Deus. Vnde & illud etiam, quod proditum est, eueniebat, vt quos ipse discipulos deligeret; ad vnam statim eius vocem diuina vi attracti, confestim sequerentur, vt Matthaeus & alij Apostoli. Quod cum Iulianus, & alij Christianae religionis hostes, velut leuiter à discipulis Christi factum impie deriserunt; validius etiam nobis hoc argumentum pro fide nostra reddiderunt: si quidem eo ipso agnouerunt tamen, id factum esse, quod nisi diuina Christi docentis atque vocantis virtute accidisse, non est verisimile.

Matth. 7.

Matth. 9.

Ita refert Diuus Hierony. lib. 1. cōment. in Matth. circa cap. 9.

*Accommodatio
huius argumē-
ti contra Se-
ctarios.*

Iacob. 3.

Ab eodē loco
argumentum
XVII. quod à
Diuo etiā Bo-

IAM VERÒ, qui cum illa Christi in docendo moderatione summa atque puritate, arrogātiā, superbiam, obscenitatem, & procacissimā maledicētiā, quae est passim in Lutheri aliorumque Sectariorum scriptis, contulerit; sibi ne persuadere poterit, istorum doctrinam de sursum esse, & non potius (vt ait Diuus Iacobus) terrenam, animalem, diabolicam? Quae enim de sursum est sapientia (inquit idem Apostolus) primū quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Quibus profectò verbis, quid nominatim de futuro esset in huius temporis Sectariorum doctrina, videri non iniuria posset sanctissimus hic Apostolus voluisse describere.

XVII. Omnino autem ex dignitate, atque praestantia Christi, magna mihi videtur pro illius doctrinae auctoritate

toritate ratio duci posse isto modo: Si Christus eiusmodi homo fuit, qui falsò contenderet se Filium Dei naturalem esse, veramque adeò doctrinam diuinitus tradere, necesse prorsus est, eum aut singulari, imò portentosa superbia & ambitione, aut stultitia & stupiditate mentis maxima præditum fuisse; qui videlicet dignitatem tantam vel nequiter, vel ignoranter atque stolidè sibi falsò arrogaret. Rursus verò, tam improbus vel tam stupidus si fuisset, facere aliter non poterat, quin aliquo vel in vita & conuersatione peccato, vel in doctrina manifesto errore, nonnullum indicium improbitatis aut stultitiæ suæ aliquando daret. Ostendit enim impietas atque insipientia sese; neque latere penitus diu potest. At nemo fuit vnquam, etiam ex inuidiosissimis & ad omnem cauillandi occasionem intentissimis hostibus, qui aliquod illius aut dictum aut factum posset probabiliter ^a arguere de vilo peccato vel errore: tamen si ^b multi falsi testes ad eam rem diligentissimè quæsi fuerint. Neque ambitione igitur improbus, neque verò insipiens homo fuit. Quod si talis non fuit: non falsò igitur contendit se Dei Filium naturalem esse veramque doctrinam diuinitus tradere.

CÆTERVM, quomodo (inquit præclarè Diuus Augustinus) *confidimus, ex diuinis literis accepisse nos Christum manifestum, si non inde accepimus & Ecclesiam manifestam?* Atqui Sectarij ex diuinis literis nondum didicerunt, Ecclesiam Christi manifestam, omniumq; oculis perpetuò expositam esse (vt infra suo loco videbimus.) Non igitur (auctore Diuo Augustino) considerare possunt, ex diuinis se literis didicisse Christum manifestum. Quod si hac fiducia freti esse nequeunt: certè non re, sed nomine tenus Christiani sunt.

XVIII. Et hætenus quidem eiusmodi argumēta pro aucto-

nauet. tractatur in stimulo diuini amo. p. 1. cap. 6.

^a Ioan. 8.

^b Matth. 26.

Accommodatio huius argumēti contra Sectarios.

Diuus Aug. epist. 48. ad Vincentium Rogatianum. Parte VI. circa 6. Eccl. proprietatem.

Ab ipsa dispositione animi eorum, qui ve-

rè fideles sunt,
argumentum.
XVIII.

auctoritate Christianæ doctrinæ fecimus, quæ per se ipsa satis esse prudentibus debeant, ut animum inducant vel le credere. Illud autem nescio an sit argumentum iis omnibus maius, quod qui verè Christiani sunt, ita se animo diuinitus affectos esse, quod ad fidem attinet, sentiunt, ut præcipuè quidem propter nullum argumentum quod vel hæctenus fecimus, vel ratione similiter excogitari possit, sed propter aliud nescio quid, quod alio quodam modo, & longè fortiùs quàm vlla argumenta, animis nostris persuadet (est autè id reuera diuinum ipsum testimonium) ad firmiter credendum moueri se intelligant. Hanc experientiam diuini testimonij & sensum, licet per se quidem non satis sit euidens; tamen quoniam ab iis, qui credunt, propemodum clarè percipitur, & ab aliis etiam (iudicio quodam & significatione) in credentibus ipsis animaduerti potest: dico pro multis argumentis esse debere, ad fidem vel constantissimè retinendam, vel etiam de nouo suscipiendam. Etenim quod minimè vanus hic sensus sit, sed diuinus & solidus, & ex natura ortus supernaturalis fidei, quæ mentem ipsa per se in diuina reuelatione faciat ita firmiter acquiescere: fructus optimæ atque sanctissimæ vitæ ostendit eorum, qui ad normam Christianæ fidei actiones suas studiosè instituunt. Accedit eodem, quod etsi quandoque contingat, ut Angelus Satane in Angelum lucis sese transfiguret, hoc est, ut ij qui errant, lucem nihilominus veritatis sibi percipere videantur aliqua ex parte similem (nam proflus similitè eos atque fideles affici non mihi persuadeo) ei quam persentiunt qui vera credunt: tamen non est vllò modo diuinæ prouidentia consentaneum, ut tot Christi fideles, ac tales, & tam ordinariè, in orbe toto sic illudantur.

Qvo

QVO IPSO argumento & Lutherus ipse aliquando, quasi clarissima voce, à conscientia propria in viam reuocabatur, monebaturq; verissimè (si voluisset audire) quantoperè à recto itinere veræ, Christianæq; doctrinæ declinare inciperet. Quoties (inquit ipse Lutherus) mihi palpitauit tremulum cor, & reprehendens obiecit fortissimum illud argumentum? Tu solus sapi? tot ne errant vniuersi? Tanta secula ignorauerunt? Quid si tu erres & tot tecum in errorem trahas damnandos æternaliter? Infelicissimum verò te mortalium omnium, Luthere, quòd non tunc audieris, quid Dominus, secundum magnam misericordiam suam (cùm nondum esses cõsumptus) in te loqueretur. Quid enim ad fortissimum illud argumentum (vt ipse appellas) quo & sanctissimi olim Ecclesiæ Patres ad sese & alios confirmandos (vt infra videbimus) vti solebant, respondere poterat? Tandem, inquit, confirmauit me verbis suis Christus, vt iam non tremat nec palpitet, sed insultet cor meum his Papistis argumentis. At qui ab Angelo potius Satanae in ista tua obstinatione, Luthere, obfirmatum fuisse te, illud ipsum fortissimum argumentum, à tanta aliorum auctoritate & fama Catholici nominis (vt Augustinus inquit) admodum celeberrima, certissimè concludebat. Sed scriptum est: *Impius cùm in profundum peccatorum venerit, contemnit.* Ad eos verò omnes, qui Lutheri, aliorumque Sectariorum fraudibus irretiti tenentur, clamat adhuc Dominus, & vel hoc ipso horribili exemplo obstinationis Lutheri monet, vt ^a *magnum ipsi* (sicut in simili causa Diuus Cyrillus ait) *profectum faciant à peccatis aliorum,* ^b *querantq;*, vt Augustinus grauissimè inquit, *Christianam religionem in Ecclesia Catholica communiõne, quæ Catholica*

H tholica.

Huius argumenti accommodatio contra Sectarios.
 In præfat. libri de abroganda Missa priuata ad Fratres Augustiniani ordinis, in Cœnobio VVittenbergenfi.
Quomodo repugnauerit Lutherus stimulis conscientie.

Parte VI. cùm ostendemus non Ecclesiã Romanã, sed Sectarios defecisse à doctrina Apostolica.

Prouerb. 18.

^a Lib. 4. in Ioan. cap. 13.

^b Lib. de vera relig. cap. 7.

tholica est, & Catholica nominatur, non solum à suis, verum etiam ab omnibus inimicis.

Postremum argumentum ab his omnibus; quæ habentur proposita sunt deductum.

XIX. Concludam ad extremum hunc locum, si de ratione vna breuissimè dixerò, quæ iure etiam optimo ad consolationem vsurpari ac repeti memoria potest. Vt maximè enim argumenta singula, quæ fecimus, tantam vim non haberent, vt vnumquodque per se mouere debeat (quanquam nullum est omnino quod non sit maximum) certè in omnibus simul ingensest pondus: si non vt constet euidenter Christianam doctrinam esse veram; certè vt euidenter intelligamus, eam quamuis per se non sit euidens, esse tamen fide & assensione prudentum dignissimam: quod si ne hoc quidem, certè vt error atque ignorantia, si quæ in assentiendo Christianæ doctrinæ esset (est autem in ea re potius summa verissimaque sapientia) omni culpa & reprehensione vacaret. Quid enim vnquam de rebus non euidentibus sine culpa creditum est, si credere quæ Christiana doctrina tot tantisque argumentis confirmata docet, culpa non vacat? Aut quomodo in extremo illo iudicio Deus propter studium, professionemque Christianæ religionis condemnare nos poterit, quam tot modis vel ipse probauit, vel certè probari sic permisit, vt nisi planè desipimus, nulla religio alia, ac multò minùs contemptus omnis religionis vel gratus Deo ipsi, vel rectæ rationi conueniens esse videri nobis possit? Nunquam igitur laudari satis illa cuiusdam oratio ad Deum poterit: Domine, si decepti sumus, tu nos decepisti. Quæ mihi vox & verissima, & consolationis plenissima, & profus cuiusmodi videtur quam omnibus portis inferorum in negotio fidei confidentissimè opponere possimus. Neque enim
video,

video, vt assentiamur Christiana doctrina, quid vehementius mouere nos possit, quam quod intelligimus, vt explicatum est, eam aut omnino esse veram, aut sine culpa prorsus veram à nobis iudicari.

HAC VERÒ consolatione, cum (vt argumentis etiam ipsis, hactenus pro Christiana doctrina factis) destituantur omnes Sectarij; nihil eis, dum ad regiam viam Ecclesiae Catholicae non redeunt, nisi vt planè desperent, superesse video.

Quae cum ita sint, apparet eos, qui Christianam doctrinam complectuntur, nequaquam indoctas fabulas sequi, sed testimoniis eiusmodi niti, quae verè sunt, vt Psalmista loquitur, *credibilia nimis*. Deinde intelligitur, quaecunque aliam religionem à Christiana differentem, indignam esse prorsus cui adhibeant fidem prudentes. Iisdem enim argumentis vtrunque conuincitur: videlicet & nostram fidem credi prudenter, & quae cum ea pugnant, prudenter credi non posse. Primum, quoniam id ipsum inter caetera docet nostra fides, quae in vniuersum, vt probatum est, vera docet. Tum etiam, quoniam vt repugnantes doctrinae prudenter credantur, fieri per se quidem non potest: id est, si vtriusque partis argumenta satis cognita sint, & inter se bene conferantur. Quod ob eam rem ita dico; quoniam propter ignorantiam fieri ex accidenti potest, vt quis, antequam rationes & argumenta nostrae fidei percipiat, haud imprudenter assentiat doctrinae pugnantem cum iis fidei nostrae articulis, qui sunt supra captum naturalis rationis. Itaque hoc euincunt euidenter argumenta nostrae fidei, qui argumenta haec percipiat, hunc neque posse prudenter credere quod pugnet cum nostra fide, & prudentissimè futurum si complectatur illam, quoniam omnino nulla

H 2 reli-

Conclusio in Sectarios.

2. Petri 2.

Psal. 92.

Quamlibet aliam religionem à disciplina Christiana differentem esse incredibilem.

*Præceptū cre-
dēdū quare in-
stitutū sit.*

religio est, aut fuit vnquam ita probata sicut est nostra. Ex qua re etiam illud intelligi debet, iure hominibus impositum esse diuinitus præceptum credendi; siquidem prudenter, ob argumenta iam explicata, possunt hoc facere, quamuis fidei doctrina non sit ipsa euidens. Quod erat igitur nobis primo loco argumentis docendum, id satis, vt arbitror, ostensum est: nempe necesse omnino ad salutem esse firma fide credere doctrinam à Christo traditam esse veram. Quoniam id ipsum hæc doctrina tradit, quam probauimus esse in vniuersum fide dignam & veram. Quod ipsum tamen, vt in initio etiam monui, potius propter diuina testimonia & reuelationem quæ latet, quàm propter vlla argumenta, persuasum habemus. Sed argumenta efficiunt tamen, vt animum inducamus propter diuinam reuelationem atq; testimonium, velle, adiuuante Deo, credere: vt in initio declaratum à nobis est. Deinceps in confirmatione earum assertionum, quæ sequuntur, auctoritate, quoque Christianæ doctrinæ, atq; ad eò Scripturæ sanctæ, quam argumentis hæctenus asseruimus, ad probandum vti licebit.

